

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра банківської справи

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

Фінансова стійкість фінансової установи

Студентки 2 курсу 4м групи
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
спеціалізації «Фінансове посередництво»

Хоменко Олександра
Григоріївна

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Гордієнко Тетяна
Миколаївна

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук

Жураховська Людмила
Валентинівна

Київ – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ	6
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ	14
2.1 Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості фінансової установи	14
2.2 Факторний аналіз фінансової стійкості фінансової установи.....	26
2.3 Інтегральна оцінка фінансової стійкості фінансової установи.....	29
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ	33
3.1 Зарубіжний досвід оцінки та підтримки фінансової стійкості фінансових установ	33
3.2 Стратегія забезпечення фінансової стійкості фінансової установи в умовах сучасних викликів і загроз	40
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Актуальність теми. З часу фінансової кризи науковці та практики приділяють велику увагу покращенню фінансової стабільності фінансових установ та фінансових систем в цілому. Забезпечення фінансової стабільності фінансових установ є основою стабільної фінансової системи, що є запорукою успішного макроекономічного розвитку та економічних перетворень в країні.

Визначальними факторами при формуванні довіри з боку вкладників, партнерів, інвесторів до фінансової установи є фінансова стійкість та стабільний розвиток останніх. Зокрема, фінансова стійкість та стабільний розвиток мають бути не лише короточасними досягненнями установи, а й їх стратегічними завданнями, від чого, в свою чергу, залежатиме динамічність ринкових перетворень та підвищення рівня соціальних стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань щодо аналізу, оцінки та шляхів забезпечення фінансової стійкості фінансових установ значну увагу приділяли такі зарубіжні науковці, як П. Роуз, Дж. Сінкі, Ю. С. Масленченков та інші, а також вітчизняні вчені, а саме В.І. Міщенко, І.В. Макеєва, В.В. Коваленко, Ж.М. Довгань, В.П. Пантелєєв, В.М. Кочетков, Р.М. Сиротяк, А.В. Лісовий та інші. Незважаючи на значну кількість наукових праць та проведені дослідження щодо управління фінансовою стійкістю фінансових установ, багато питань залишаються недостатньо розкритими, різні аспекти фінансової стійкості розглядаються відокремлено, а також не приділяється уваги комплексному виробленню концептуального підходу до покращення управління фінансовою стійкістю. Актуальність цих пунктів визначається наявністю проблем щодо управління фінансовою стабільністю вітчизняних фінансових установ та пошуку шляхів покращення управління на основі зарубіжного досвіду.

Метою є дослідження теоретичних і практичних засад виміру й забезпечення фінансової стійкості фінансової установи та розробка

пропозицій щодо підвищення рівня фінансової стійкості фінансової установи.

Завданнями роботи є:

- визначити теоретичні засади оцінки та забезпечення фінансової стійкості фінансової установи;
- провести коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості фінансової установи;
- здійснити факторний аналіз фінансової стійкості фінансової установи;
- провести інтегральну оцінку фінансової стійкості фінансової установи;
- дослідити зарубіжний досвід оцінки та підтримки фінансової стійкості фінансових установ;
- розробити стратегію забезпечення фінансової стійкості фінансової установи в умовах сучасних викликів та загроз

Об'єктом дослідження є інструментарій оцінки фінансової стійкості фінансової установи та механізм її забезпечення.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають в процесі оцінки та забезпечення фінансової стійкості фінансової установи

Методами дослідження є коефіцієнтний аналіз, факторний аналіз та інтегральна оцінка фінансової стійкості фінансової установи. У роботі застосовано сукупність методів наукового пізнання, що дало можливість реалізувати концептуальну єдність дослідження.

Інформаційно-методологічними джерелами дослідження були нормативно-інструктивні документи Національного банку України, монографії з питань банківської справи та банківської діяльності, статистична інформація по діяльності банківської системи України, фінансова звітність АТ «Банк Форвард» за 2014-2019 роки, опублікована в поточних та річних звітах на офіційному Інтернет-сайті банку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні комплексного підходу до визначення фінансової стійкості фінансової установи та розробленні практичних рекомендацій щодо механізмів її забезпечення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх використання дає можливість реалізувати системний підхід до аналізу фінансової стійкості банківських установ, сформуванню сучасний аналітичний інструментарій оцінювання якості ресурсної бази

Особистий внесок магістра. Випускна кваліфікаційна робота є самостійним завершеним дослідженням автора.

Публікації. Окремі результати дослідження знайшли відображення в науковій статті: Хоменко О.Г. Фінансова стійкість фінансової установи //Управління діяльністю фінансових установ: зміни стереотипів: зб. наук. ст. студ. денної форми навчання / відп. ред. Н.П. Шульга. – К.: Київ. нац. торг. - екон. ун-т, 2019. – ч.2.-296 с. (С.178-182).

Обсяг та структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел (50 найменувань) та 6 додатків. Повний обсяг роботи становить 63 сторінки, у т.ч. список використаних джерел – 5 сторінок, додатки – 6 сторінок. Робота містить 11 таблиць, 3 рисунки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНКИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

Питанню фінансової стійкості банку приділяють велике значення безліч вітчизняних та закордонних вчених. На основі опрацьованих публікацій можна визначити, що поняття категорії «фінансова стійкість фінансової установи» кожним із науковців трактується по-різному. Варто відзначити, що переважна більшість авторів розглядають фінансову стійкість банків, які порівняно з іншими фінансовими установами мають найбільш складну структуру активів та пасивів, а також наражаються на більше ризиків, здатних чинити негативний вплив на їх фінансовий стан.

Шеремет О. Д. і Сайфулін Р. С. розглядають фінансову стійкість з позиції платоспроможності [32]. Таку ж думку підтримують Абрютіна М. С. та Грачов А.В. Зокрема, вони вважають, що фінансова стійкість – це надійно гарантована платоспроможність [26].

Панова Г. С., Заруба О. Д., Святко С. А., Шиллер Р. І. досліджують фінансову стійкість фінансової установи, зокрема банку, з позиції ключових параметрів, що визначають окремі аспекти його фінансового стану [20].

Масленченков Ю. С., Вітлінський В. В., Пернарівський О. В. фінансову стійкість досліджують як «відповідність (невідповідність) діяльності банку основним плановим (нормативним) узагальнюючим показникам, що синтезують характеристики економічних складових фінансової стійкості: обсягу й структури власних засобів, рівня доходів і прибутку, норми прибутку на власний капітал, достатності ліквідності, мультиплікативної ефективності власного капіталу, створення банком доданої вартості» [39].

Шиллер Р. І. автор книги «Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення» стверджує, що фінансова стійкість залежить від

відповідності діяльності банку узагальнюючим нормативним показникам [48].

В економічній літературі поняття «стійкість», «стабільність» та «надійність» при характеристиці стану банку деякими авторами ототожнюються. Ототожнюючи або розглядаючи як окремі поняття, виділено наступні відмінності у зазначених економічних термінах (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Відмінності економічних понять «стабільність», «надійність» та «стійкість» банку [11]

Параметр	Надійність	Стабільність	Стойкість
Сутність поняття	Здатність об'єкта вселяти довіру суб'єктам, які з ним співпрацюють, щодо реалізації їх інтересів	Здатність об'єкта зберігати стан рівноваги протягом тривалого часу або повертатися до нього в разі короткострокового порушення	Здатність об'єкта розвиватися та функціонувати під впливом ендогенних та екзогенних факторів
Суб'єкти оцінювання	Коло суб'єктів обмежується зацікавленими в реалізації їх інтересів (клієнти, працівники, акціонери, потенційні інвестори)	Широке коло суб'єктів мікро- та макрорівня (клієнти, працівники, акціонери, держава в особі національного банку та інших інститутів)	Коло суб'єктів обмежене фахівцями (бізнесаналітики, ризикменеджери, топменеджери)
Критерії оцінки	Широкий набір критеріїв залежить від поставленої цілі та групи суб'єктів оцінювання	Єдиний критерій збереження сталості показників	Стандартизовані й набір критеріїв, до складу якого входять фінансові показники із пороговими значеннями

Таким чином на основі опрацьованих робіт було сформовано визначення, яке, з нашої точки зору, найбільш широко характеризує дане явище: фінансова стійкість фінансової установи – це стан фінансової

установи, при якому вона є платоспроможною, ліквідною, має достатній розмір регулятивного капіталу для покриття всіх можливих ризиків, пов'язаних з фінансовою діяльністю, при цьому вона залишається достатньо прибутковою, тобто використовуються максимально ефективно.

Фінансова стійкість є одним з агрегованих індикаторів, що відображає проблеми та тенденції фінансової установи. Отже, в умовах стрімкого розвитку сучасної економіки дослідження сутності фінансової стійкості фінансової установи повинно приділятися найбільше уваги, так як саме стійкість є результатом розвитку фінансової установи.

На сьогоднішній день існує величезна різноманітність факторів, що впливають на формування стабільності фінансової установи. Відмінності в природі, напрямках і формах їх виявлення викликають необхідність їх систематизації [8]. Водночас така систематизація є актуальною, по-перше як методологічна основа для виявлення кількісних залежностей від факторів, що її формують, і побудови прогнозу розвитку; по-друге, врахування факторів необхідно при розробці конкретних пропозицій щодо напрямів підвищення стабільності [5].

На сьогоднішній день систематизоване вивчення факторів, що визначають фінансову стійкість фінансової установи, ще не завершено. У той же час представляється можливим використовувати досвід економічної літератури для систематизації факторів, що впливають на стабільність і надійність фінансової установи (рис. 1.1)

Фінансова стійкість залежить від багатьох аспектів бізнесу і має складну структуру. Її складові включають стабільність на основі капіталу, стабільність на основі ресурсів, організаційну і структурну стабільність фінансової установи, комерційну стабільність [7].

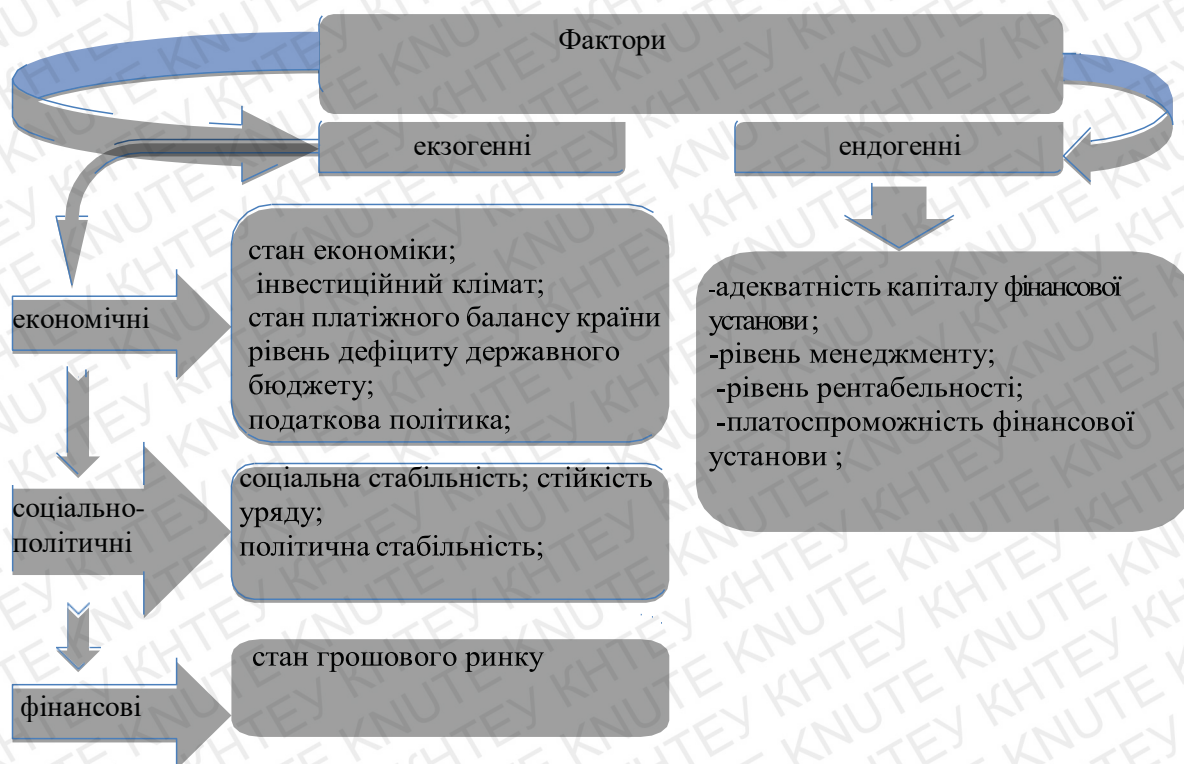

Рис 1.1 Фактори, що впливають на стійкість фінансової установи*

*Примітка: складено автором за джерелом [11]

До внутрішніх факторів можна віднести: якість активів банку; рівень менеджменту; рівень рентабельності; ліквідність балансу банку; платоспроможність банку; адекватність капіталу банку. Аналізуючи наведені фактори, можливо розглядати фінансову стійкість у контексті внутрішніх складових. Внутрішня фінансова стійкість фінансової установи – це набір збалансованих факторів, що забезпечують функціонування установи банку на достатньому рівні. Такими факторами можуть бути платоспроможність (з точки зору достатності ліквідності та повернення активів) та прибутковість (з точки зору капіталізації та покриття витрат діяльності).

Якщо брати в приклад банк, то варто зазначити, що провідна роль капіталу в забезпеченні фінансової стабільності банку зумовлена функцією банку. По-перше, вартість капіталу гарантує довіру клієнтів банку та забезпечуючи повернення інвесторам коштів. Це також забезпечує можливість потенційного позичальника забезпечити попит на кредитні ресурси. По-друге, на першому етапі роль установчих коштів, необхідних для будівництва або здачі в оренду будівель, встановлення банківського

обладнання, а також набору придатних осіб, справедлива в частині статутного фонду, створеного засновником банку. Без цих витрат та інших витрат фінансові установи не можуть почати бізнес. Додатковий капітал необхідний для розвитку та розвитку нових перспективних напрямків банківської діяльності, які передбачають розширення послуг, впровадження сучасних технологій, які завжди супроводжують період зростання банку. Привабливість додаткового капіталу надає банкам можливість надавати клієнтам сучасні фінансові послуги для зміцнення своїх позицій на ринку. По-третє, управління капіталом – це тип буфера, який поглинає негативні наслідки, включаючи збитки внаслідок нинішньої неефективної діяльності для вирішення проблем прострочення управління. Тому капітал захищає банки від банкрутства в разі несприятливих обставин і непередбачених витрат [6].

Стійкість ресурсної бази є важливою складовою фінансової стабільності фінансових установ і охоплює такі аспекти[4]:

- залежність фінансових установ від економічних умов в країні;
- секторний (відомчий) контроль фінансових потоків;
- ступінь інтеграції в систему міжбанківських відносин;
- співробітництво з фінансовими установами та ринковою інфраструктурою;
- стабільність ресурсного забезпечення фінансових установ;

Враховуючи стан фінансової системи в Україні, можна сформулювати перелік конкретних проблем, які негативно впливають на ефективність функціонування з часом. Низький рівень капіталізації фінансово-кредитних установ, високу залежність від зовнішніх запозичень ресурсів, низьку якість банківських активів та високі витрати на обслуговування фінансово-кредитних установ[5].

Для забезпечення фінансової стійкості фінансових установ важливо координувати фінансові рішення та досягти певних пропорцій від усіх компонентів механізму управління фінансовою стійкістю. Все це матиме

позитивний вплив на рівень управління та підтримання на належному рівні прибутковості, зниження ризику, ліквідності та платоспроможності для досягнення фінансових цілей та підвищення конкурентних переваг на фінансових ринках.

Виділяють декілька підходів до визначення стійкості, а саме: відповідності основних показників фінансового стану пороговим значенням; трансформації ресурсів; рівня ліквідності та платоспроможності банку; прибутковості; збалансованості статей балансу; врахування інтересів груп економічного впливу та адаптації банку до умов господарювання; стану рівноваги та здатності до повернення в цей стан після виходу з нього.

У вітчизняній та світовій практиці існує досить багато загально визнаних інструментів моніторингу та оцінки фінансової стійкості, що можуть бути використані наглядовим за банками органом країни та банками. Крім того діють власні методики банків та рейтингових агентств. Типи інструментів оцінки фінансової стійкості банку можна класифікувати наступним чином: рейтингові системи; системи аналізу фінансових коефіцієнтів та однорідних груп; статистичні моделі раннього передбачення; системи комплексної оцінки; інструменти макро- та мікропруденційного аналізу.

Рейтингова оцінка банківської установи характеризує ступінь її платоспроможності та фінансової стійкості, здатність своєчасно та в повному обсязі виплачувати відсотки та основну суму за борговими зобов'язаннями. Інформаційними джерелами для проведення такого аналітичного дослідження можуть виступати бухгалтерська звітність, результати інспекційних перевірок наглядовим органом відокремлених структурних підрозділів та банку в цілому, висновки незалежних аудиторських фірм, дані експертних оцінок.

Системи аналізу фінансових коефіцієнтів та однорідних груп допомагають дистанційно здійснювати наглядовими органами моніторинг фінансового стану банків. Мета застосування цих систем полягає у ранньому

виявленні ознак погіршення стану банку. Мінімальний набір індикаторів у системі в основному представлений групами показників, аналогічними до груп дистанційної рейтингової системи CAMEL. Гранична межа кожного коефіцієнта, виходячи за яку банк підпадає під пильний нагляд контролюючих органів, може визначатися як на основі офіційно визнаних нормативів, так й емпіричним шляхом. Аналіз порівняння фактичних значень коефіцієнтів із допустимими дозволяє виявити причини появи відхилень та прийняття відповідних управлінських рішень. Граничні межі коефіцієнтів можуть відрізнятися в залежності від особливостей діяльності різних типів банків. Тому розподіл банків за певним критерієм на групи, тобто застосування систем однорідних груп, й визначення оптимальних значень окремо для кожної групи, є важливою складовою застосування систем аналізу фінансових коефіцієнтів та однорідних груп. Критерієм розподілу на групи може виступати розмір активів, спосіб формування статутного капіталу, характер та територія діяльності.

Системи комплексної оцінки ризиків спрямовані на всебічну оцінку банківських ризиків. Банк розглядається як складна ієрархічна структура, кожній складовій якої притаманні певні ризики. Застосування систем є порівняно трудомістким та вимагає багато часу. Вперше названі системи були запроваджені у Великій Британії та Нідерландах.

Статистичні моделі раннього передбачення. Потреба у застосуванні статистичних економіко-математичних моделей обумовлюється бурхливим розвитком фінансового ринку та постійною мінливістю умов функціонування фінансових інститутів. Використання цих моделей дозволяє визначити ступінь стійкості банку у майбутньому та часу до настання несприятливого стану. Серед статистичних моделей раннього передбачення вирізняють моделі передбачення зниження рейтингу, передбачення збитків та передбачення ймовірності та часу настання банкрутства.

Крім того, останнім часом для оцінки стійкості банківських установ мають значення оцінювання макроекономічні тенденцій та системні

банківські ризики. У таблиці 1.2 наведені результати систематизації існуючих методів оцінки фінансової стійкості банків.

Таблиця 1.2

Основні методики оцінки фінансової стійкості банків [21]

Вид методики	Сутність	Переваги або недоліки
Методи якісних характеристик		
Метод парних порівнянь	Послідовне порівняння альтернативних і вибір найоптимальніших для аналізу	Обмеження в отриманні даних
Метод множинних порівнянь	Впорядкування безлічі альтернатив у залежності від характеру оцінки	Дає змогу зменшити обсяг інформації і ранжувати банки за групами оцінки
Методи кількісних характеристик		
Бальний метод	Оцінка показника або групи показників за допомогою одержаних ним балів	Легкість і доступність оцінки
Кількісна оцінка	Ранжування за значущістю і перевагами	Дає змогу побачити реальні значення і порівняти їх з рекомендованими чи нормативними

Отже, під фінансовою стійкістю банку слід розуміти інтегральну динамічну характеристику, що передбачає сталий розвиток банку в обраному стратегічному напрямі та його здатність в короткі строки повернутися до рівноважного (або близького до нього) фінансового стану після виходу з нього під впливом несприятливих факторів. Доведено, що фінансова стійкість є динамічною інтегральною (узагальнюючою) характеристикою діяльності банку, яка включає всі часткові характеристики, такі як фінансовий стан, ліквідність, платоспроможність, надійність, стабільність. Встановлено, що досягнення фінансової стійкості визначається дією низки факторів, які поділяються на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів відносяться: загальноекономічні, стан внутрішнього і зовнішнього ринку, соціально-політичні.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

2.1 Коефіцієнтний аналіз фінансової стійкості фінансової установи

Фінансова стійкість банку забезпечується через дотримання певних параметрів діяльності банку (капітал, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, рівень проблемних активів тощо) в допустимих межах та означає врівноважене і збалансоване зростання позитивних та зниження негативних параметрів діяльності банку в межах допустимого ризику відповідно до визначеної системи узгоджених стратегічних і поточних цілей його функціонування у процесі прогресивного розвитку.

Фінансова стійкість банку не є конкретним числовим показником його діяльності, це якісна характеристика, тому, на нашу думку, остаточна формалізація оцінки неможлива.

На основі даних фінансової звітності проаналізуємо динаміку показників фінансової стійкості та показники ділової активності банку АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр. (табл. 2.1).

З результатів розрахунків таблиці 2.1 бачимо, що банк вживає заходи щодо підвищення фінансової стійкості. Так, коефіцієнт надійності, що характеризує співвідношення капіталу банку і залучених коштів за мінімально допустимого значення не менше 5,0 %, має тенденцію до росту і в 2018 році склав 23,7%, що на 26,18% перевищив показник попереднього року. Що стосується коефіцієнта мультиплікатора капіталу, який характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, то за оптимального співвідношенні 12,0 - 15,0%, він у 2015 році становив 18,42, у 2016 році – 17,59, в 2017 році – 16,61, а у 2018 році величина даного показника склала 15,68, що загалом відповідає рекомендованому значенню

Так, можемо зробити висновок про загальне пожвавлення ділової активності АТ «БАНК ФОРВАРД». Такі результати свідчать про досить успішну роботу банку в 2014 – 2018 роках.

Таблиця 2.1

Динаміка показників фінансової стійкості та ділової активності АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр.

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
						2018 р. до 2014 р.	2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.	2018 р. до 2014 р.	2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.
Коефіцієнт надійності	0,1378	0,1442	0,1672	0,1879	0,2371	0,0993	0,0929	0,0699	0,0492	172,06	164,42	141,81	126,18
Коефіцієнт фінансового важеля	6,92	6,89	5,95	5,32	4,2169	-2,7031	-2,6731	-1,7331	-1,1031	60,94	61,20	70,87	79,27
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	0,1196	0,1269	0,1439	0,1583	0,1918	0,0722	0,0649	0,0479	0,0335	160,37	151,14	133,29	121,16
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	18,59	18,42	17,59	16,61	15,68	-2,91	-2,74	-1,91	-0,93	84,35	85,12	89,14	94,40
Коефіцієнт активності залучення позичених і залучених коштів	0,8921	0,8739	0,8567	0,8424	0,8089	-0,0832	-0,065	-0,0478	-0,0335	90,67	92,56	94,42	96,02
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	0,3512	0,3418	0,2953	0,2332	0,1637	-0,1875	-0,1781	-0,1316	-0,0695	46,61	47,89	55,44	70,20
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	0,4708	0,4802	0,5021	0,5461	0,5699	0,0991	0,0897	0,0678	0,0238	121,05	118,68	113,50	104,36

Джерело: складено автором на основі звітності

Ризик ліквідності – це ризик того, що банк не зможе виконати свої зобов'язання за виплатами при настанні строку їх погашення у звичайних або непередбачених умовах. Ризик ліквідності включає неможливість управляти незапланованим скороченням або змінами в джерелах фінансування. Ризик ліквідності також виникає внаслідок нездатності розпізнати або врахувати зміни кон'юнктури ринку, які впливають на здатність швидко реалізувати активи з мінімальною втратою їх вартості.

Управління ліквідністю спрямоване на досягнення достатнього рівня ліквідних активів та підтримку диверсифікованої ресурсної бази, а також на дотримання банківського законодавства та нормативно-правових актів щодо управління ризиком ліквідності.

За даними фінансової звітності проаналізуємо динаміку ліквідності та рентабельності активів АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр. (табл. 2.2).

З таблиці 2.2 видно, що всі перелічені вище заходи з контролю за ліквідністю банку є ефективними, оскільки всі з наведених в таблиці показників відповідають нормативним вимогам, що висуває НБУ до комерційних банків.

Таким чином, показник миттєвої ліквідності, що склав 48,21% у 2015 році, 43,41% у 2016 році, 62,77% у 2017 році і знизився до 30,40% у 2018 році, все ж відповідає вимозі бути не нижчим за 20%. Для нормативу поточної ліквідності висувають вимоги бути не нижчим за 40%, що теж дотримується банком. Показник короткострокової ліквідності має бути вищим за 60%, що теж є виконаним АТ «БАНК ФОРВАРД» протягом досліджуваного періоду.

Таблиця 2.2

Динаміка ліквідності АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр., %

Показник	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
						2018 р. до 2014 р.	2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.	2018 р. до 2014 р.	2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.
Миттєва ліквідність (Н4)	47,68	48,21	43,41	62,77	30,4	-17,28	-17,81	-13,01	-32,37	63,76	63,06	70,03	48,43
Поточна ліквідність (Н5)	75,12	77,23	45,31	79,96	73,79	-1,33	-3,44	28,48	-6,17	98,23	95,55	162,86	92,28
Короткострокова ліквідність (Н6)	75,32	77,25	73,8	80,58	83,11	7,79	5,86	9,31	2,53	110,34	107,59	112,62	103,14
Запас ліквідності	97,31	112,4	110,1	99,3	107,8	10,49	-4,6	-2,3	8,5	110,78	95,91	97,91	108,56
Відношення ліквідних активів до сумарних активів	98,36	103,21	102,95	99,7	106,31	7,95	3,1	3,36	6,61	108,08	103,00	103,26	106,63
Коефіцієнт швидкої ліквідності	96,54	103,42	102,34	98,25	105,26	8,72	1,84	2,92	7,01	109,03	101,78	102,85	107,13

Джерело: складено автором на основі звітності

Банківський прибуток є одним з найважливіших показників ефективності функціонування банку, його стабільності. В ньому зацікавлені усі учасники економічного процесу. Розмір банківського прибутку хвилює акціонерів, так як є показником отриманого доходу на інвестований ними капітал. Вкладникам прибуток гарантує стабільний дохід та впевненість у завтрашньому дні, оскільки збільшення резервів та власних коштів банку свідчить про його стабільність. Позичальники також зацікавлені в прибутках банку, адже таким чином зростають їх власні накопичення.

На основі даних фінансової звітності проаналізуємо динаміку доходів і витрат АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр. (табл. 2.3). За результатами таблиці 2.3 робимо висновок про зниження процентних доходів з одночасним ростом комісійних доходів за період, що досліджується. Так, в 2018 році величина процентних доходів зменшилась на 17,77% порівняно з 2015 роком, на 11,16% проти показника 2016 року і порівняно з даними 2017 року, процентні доходи зменшилися на 7,78%. Що ж до комісійних доходів, та вони в 2018 році перевищили відповідні показники попередніх років – на 28,3% проти 2015 року, на 19,2% проти 2016 року і на 9,03% в порівнянні з 2017 роком.

За даними фінансової звітності проведемо аналіз динаміки витрат АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр. (табл. 2.3). За даними розрахунків, наведених, видно, що за процентними витратами простежується поступове їх зниження за період з 2015 року по 2018 рік на 15,8%, що в зіставленні зі зміною процентних доходів змінюються меншими темпами, що і дає прибуток за операціями даного типу. Комісійні витрати мають тенденцію до росту, хоч і по роках темпи їх росту знижуються.

Отже, фінансовий стан – узагальнююча, комплексна характеристика банку – відображає рівень дотримання банком у своїй діяльності обмежень (мінімального розміру абсолютної і відносної величини капіталу, рівня притаманних активів ризиків та ліквідності, вартості придбання пасивів, т.д).

Таблиця 2.3

Аналіз динаміки доходів та витрат АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр., тис. грн.

Показник	2014 рік	2015 рік	2017 рік	2017 рік	2018 рік	Абсолютне відхилення				Відносне відхилення, %			
						2018 р. до 2014 р.	2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2017 р.	2018 р. до 2017 р.	2018 р. до 2014 р.	2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2017 р.	2018 р. до 2017 р.
Доходи, в т.ч.:	8943902	7995046	7599293	7507375	7186318	-1757584	-808728	-412975	-321057	80,35	89,88	94,57	95,72
- процентні доходи	7604279	6667051	6170727	5944420	5482182	-2122097	-1184869	-688545	-462238	72,09	82,23	88,84	92,22
- комісійні доходи	1339623	1327995	1428566	1562955	1704136	364513	376141	275570	141181	127,21	128,32	119,29	109,03
Витрати, в т.ч.:	3884349	3318898	2483907	2601324	2332492	-1551857	-986406	-151415	-268832	60,05	70,28	93,90	89,67
- процентні витрати	3681044	3127562	2286198	2361507	1988482	-1692562	-1139080	-297716	-373025	54,02	63,58	86,98	84,20
- комісійні витрати	203305	191336	197709	239817	344010	140705	152674	146301	104193	169,21	179,79	174,00	143,45

Джерело: складено автором на основі звітності

Далі наведено розрахунки та аналіз показників рентабельності АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014 – 2018 роки (табл. 2.4). Основними показниками, які характеризують рентабельність банку, є такі: норма прибутку на капітал (рентабельність капіталу); рентабельність (рентабельність) активів; рентабельність витрат; чистий спред; чиста процентна маржа; рівень іншого операційного доходу.

Ці показники та розглянуті вище коефіцієнти загальної дохідності активів та дохідності процентних активів дають змогу досить повно охарактеризувати діяльність банку з погляду її ефективності.

Норма прибутку на капітал (R_k) характеризує ефективність використання капіталу і розраховується як відношення чистого прибутку (ЧП) до балансового капіталу (K). Даний коефіцієнт показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн. капіталу банку і характеризує економічну віддачу капіталу. У світовій практиці норма прибутку на капітал (ROE) є основним показником ефективності діяльності банку.

За даними фінансової звітності проаналізовано динаміку показника норми прибутку на капітал АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2014-2018 рр. (табл. 2.4). За даними таблиці 2.4 можна зробити висновок, що не зважаючи на значні прибутки, які банк отримує протягом останніх років, показник норми прибутку на капітал носить не рівномірний характер. Так, бачимо його збільшення у 2016 році і у 2018 році, а в 2017 році цей показник знижувався.

Тож бачимо, що рентабельність активів зростає з кожним роком і в 2018 році цей показник складає 21,61%. Це означає, що зростає величина прибутку банку, отриманого в розрахунку на 1 грн. активів в балансі АТ «БАНК ФОРВАРД». Слід зазначити, що з даних звітності величина сукупних активів знижувалася за роками, тож слід провести аналіз факторів зростання рентабельності активів. Ефективним буде діяльність, коли рентабельність підвищується за рахунок випереджаючих темпів росту прибутку над темпами зміни активів.

Таблиця 2.4

**Динаміка показників рентабельності капіталу АТ «БАНК ФОРВАРД»
за 2015-2018 рр., %**

Показник	2015	2016	2017	2018	Абсолютне відхилення			Відносне відхилення, %		
					2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.	2018 р. до 2015 р.	2018 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.
Норма прибутку на капітал (рентабельність капіталу)	1,16	7,63	3,94	11,26	10,1	3,63	7,32	970,69	147,58	285,79
Рентабельність статутного капіталу	2,72	19,33	10,34	33,87	31,15	14,54	23,53	1245,22	175,22	327,56
Рентабельність активів	0,15	1,09	0,6	2,16	2,01	1,07	1,56	1440,00	198,17	360,00
Рентабельність витрат	2,86	19,28	9,95	33,84	30,98	14,56	23,89	1183,22	175,52	340,10
Чистий спред	8,147	8,214	7,482	7,842	-0,305	-0,372	0,36	96,26	95,47	104,81
Чиста процентна маржа	7,956	8,844	8,170	8,579	0,623	-0,265	0,409	107,83	97,00	105,01

Джерело: складено і розраховано автором на основі звітності

Розрахуємо коефіцієнт достатності капіталу АТ «БАНК ФОРВАРД» як відношення власних до залучених коштів. Інформацію про розмір власного і залученого капіталу візьмемо з форм фінансової звітності за 2015-2018 рр. Отже, за даними таблиці 2.4 видно, що значення коефіцієнта достатності капіталу утримується на належному рівні. Банк здійснює активне управління рівнем достатності капіталу для захисту від ризиків, притаманних його діяльності. Достатність капіталу Банку контролюється з використанням, серед інших методів, коефіцієнтів, встановлених Базельською угодою щодо капіталу від 1988 року та нормативів, встановлених НБУ при здійсненні нагляду за Банком. Згідно з вимогами НБУ, банки мають підтримувати показник достатності капіталу на рівні 10% від суми активів, зважених на ризик, розрахований згідно з вимогами НБУ. У 2018 році норматив достатності капіталу банку становив 20,62%, у 2017 р. - 18,76%, в 2016 р. – 16,16%, і в 2015р. 16,92% та перевищував встановлений законодавством мінімальний норматив.

Основною ціллю управління капіталом Банку є забезпечення дотримання зовнішніх вимог стосовно капіталу та утримання високих кредитних рейтингів і належних нормативів капіталу, необхідних для провадження діяльності та максимізації акціонерної вартості.

За період з 2015-2018 роки АТ «БАНК ФОРВАРД» повністю дотримався всіх нормативних вимог щодо капіталу. Банк управляє структурою капіталу та відповідно змінює її з огляду на зміни в економічних умовах та характеристиках ризиків, пов'язаних з його діяльністю. З метою підтримання або зміни структури капіталу банк може коригувати суми дивідендів, що виплачуються акціонерам, повернути капітал акціонерам або випустити дольові цінні папери. Жодних змін у цілях, політиці та процедурах управління капіталом у порівнянні з попередніми роками не відбулося.

Розрахунок коефіцієнту рентабельності власного капіталу АТ «БАНК ФОРВАРД» як відношення чистого прибутку до вартості власного капіталу протягом 2015-2018 рр. (табл. 2.4). За даними таблиці 2.4 робимо висновок про

підвищення величини чистого прибутку, що отриманий банком, у розрахунку на 1 грн. власного капіталу. Крім того, за даними фінансової звітності видно, що зростання величини прибутку відбувається з одночасним ростом величини власного капіталу, тож ріст рентабельності вказує на випереджаючі темпи росту прибутку, а отже інтенсивний вплив факторів.

У 2018 році маємо збільшення показника рентабельності власного капіталу на 285,97% у зіставленні з 2017 роком, на 147,58% порівняно з даними 2016 року і майже у десять разів (на 962,39%) відносно показника 2015 року. Більш детально показник рентабельності власного капіталу проаналізовано в наступному пункті даної дипломної роботи.

Рентабельність статутного капіталу в 2018 році становила 33,87%, що означає що на кожну 1 грн. статутного капіталу припадає 0,3387 грн. чистого прибутку. Банк працює ефективно в тому разі, коли значення показника не менше 15%, а отже робимо висновок про рентабельну роботу АТ «БАНК ФОРВАРД».

Банк ефективно використовує наявні ресурси в тому випадку, коли значення показника не менше 1%. За даними фінансової звітності проаналізуємо динаміку показника рентабельності активів АТ «БАНК ФОРВАРД» за 2015-2018 рр. (табл. 2.4). За даними таблиці 2.4 видно, що величина показника рентабельності активів банку має не рівномірну динаміку. Так, бачимо його значний ріст в 2018 році і в 2016 році, коли було перевищено рекомендований поріг в 1%. В 2015 і 2017 роках помітно зниження даного показника і не відповідність його нормативному значенню. Такі зміни сталися за рахунок зниження величини чистого прибутку, що отримував банк за аналізований період, але величина даного показника на кінець 2018 року свідчить про покращення результатів діяльності банку.

Наступним етапом аналізу буде розрахунок показника рентабельності витрат. З таблиці робимо висновок про доцільність витрат банку, оскільки за аналізований період спостерігається ріст рівня рентабельності витрат. Так, якщо в 2015 році на 1 грн. понесених витрат припадало 0,0286 грн. прибутку, то

в 2018 році цей показник вже складає 0,3384 грн. це свідчить про вдосконалення роботи менеджменту банку і відповідні зрушення в бік раціоналізації витрат. Крім того, слід відмітити, що такі зміни сталися в більшій мірі за рахунок росту прибутку з одночасним зниженням витрат.

Так, за період з 2015 по 2018 роки цей показник відповідав рекомендованому обмеженню бути не нижчими за 1,25%. Отже, в 2018 році значення спреду було 7,842, що на 4,81% перевищило показник 2017 року. А от в цілому за період з 2015 по 2018 рік значення цього показника зменшилося на 3,74%. Отже, керівництву банку слід вживати заходи щодо не зниження його в наступних роках.

Аналізуючи чисту процентну маржу за даними слід брати до уваги її призначення: маржа слугує для покриття витрат банку і ризиків, у тому числі й інфляційного, створення прибутку, покриття договірних угод. Оптимальним значенням показника є 4,5%. Зменшення процентної маржі сигналізує про загрозу банкрутства. Так, за період з 2015 по 2018 роки показник чистої процентної маржі зріс на 5,01%, або на 0,409 од. в 2017 році відбулося деяке зниження даного показника, що свідчить про зниження процентних ставок за кредитами; подорожчання ресурсів; скорочення питомої ваги дохідних активів у загальному їх обсязі; хибна процентна політика.

За рахунок прибутку, сформованого відповідно до чинного законодавства України та отриманого АТ «БАНК ФОРВАРД» за фінансовий рік, після сплати податків, обов'язково формується резервний фонд у сумі 5% від чистого прибутку Банку до досягнення ним 25% розміру статутного капіталу Банку. Резервний фонд також може формуватися за рахунок нерозподіленого прибутку минулих років. В звітному 2018 році було збільшено резервний фонд Банку на 1 693 тис. грн., або 5% від прибутку 2017 року, визначеного відповідно до законодавства України (у 2017 р. складав 1 533 тис. грн.).

Для оцінки капіталу банку потрібно розрахувати головні показники, які будуть свідчити про достатність капіталу. Коефіцієнт достатності капіталу показує «реальний» капітал як відсоток загальних активів, зважених на ризик.

Цей коефіцієнт показує межу захисту кредиторів і вкладників банку від непередбачених збитків, яких може зазнати банк в процесі своєї діяльності. Таким чином, це показник того, наскільки банк протистоїть економічним скрутам і складностям.

Розрахуємо коефіцієнт достатності капіталу АТ «БАНК ФОРВАРД» як відношення власних до залучених коштів. Інформацію про розмір власного і залученого капіталу візьмемо з форм фінансової звітності за 2015-2018 рр. Отже, за даними видно, що значення коефіцієнта достатності капіталу утримується на належному рівні. Банк здійснює активне управління рівнем достатності капіталу для захисту від ризиків, притаманних його діяльності. Достатність капіталу Банку контролюється, окрім внутрішніх та нормативних, коефіцієнтами, встановлених Базельською угодою щодо капіталу від 1988 року та нормативів, встановлених НБУ при здійсненні нагляду за Банком. Згідно з вимогами НБУ, банки мають підтримувати показник достатності капіталу на рівні 10% від суми активів, зважених на ризик, розрахований згідно з вимогами НБУ. У 2018 році норматив достатності капіталу банку становив 20,62%, у 2017 р. – 18,76%, в 2016 р. – 16,16%, і в 2015р. 16,92% та перевищував встановлений законодавством мінімальний норматив.

Основною ціллю управління капіталом Банку є забезпечення дотримання зовнішніх вимог стосовно капіталу та утримання високих кредитних рейтингів і належних нормативів капіталу, необхідних для провадження діяльності та максимізації акціонерної вартості.

За період з 2015-2018 роки АТ «БАНК ФОРВАРД» повністю дотримався всіх зовнішніх встановлених вимог щодо капіталу. Банк управляє структурою капіталу та відповідно змінює її з огляду на зміни в економічних умовах та характеристиках ризиків, пов'язаних з його діяльністю. З метою підтримання або зміни структури капіталу банк може коригувати суми дивідендів, що виплачуються акціонерам, повернути капітал акціонерам або випустити дольові цінні папери. Жодних змін у цілях, політиці та процедурах управління капіталом у порівнянні з попередніми роками не відбулося.

Отже, за результатами наведених вище розрахунків робимо висновок про загальне погіршення діяльності банку в період з 2015 року по 2018 рік, за всіма показниками, що характеризують рентабельність діяльності комерційного банку простежуються негативна динаміка. Але, слід враховувати той факт, що фінансова стійкість будь-якого банку залежить від низки факторів, в тому числі від тих, на які він впливати не має можливості. Тож керівництво має постійно здійснювати моніторинг показників прибутковості, шукати все нові шляхи і скриті резерви підвищення показників рентабельності своєї діяльності.

2.2. Факторний аналіз фінансової стійкості фінансової установи

Іншим методом оцінювання фінансового стану окремого комерційного банку та визначення рівня його фінансової стійкості, на які впливає і стан банківської системи загалом, є факторний аналіз. За основу факторного аналізу в банківській діяльності взято ідею, згідно з якою фінансова стійкість є прихованою величиною, що не піддається безпосередньому виміру, але проявляється через інші параметри діяльності банків (ліквідність, адекватність капіталу, прибутковість), що є пов'язаними з нею та можуть бути обчислені.

Факторний аналіз дає можливість визначити фінансовий стан окремого банку, рівень його фінансової стійкості й при цьому врахувати особливості функціонування банківської системи загалом. Використання двовимірного підходу є спрощеним аналізом, який не дає змоги зробити належно обґрунтовані висновки про фінансову стійкість банків.

Доцільність застосування факторного аналізу щодо комерційних банків обґрунтовується таким чином: приймається, що фінансова стійкість комерційного банку є невідомою величиною і потребує визначення. Її можна оцінити на основі таких показників, як ліквідність, адекватність капіталу, прибутковість тощо, що є пов'язаними з нею та відображають рівень фінансової стійкості банку.

Факторний аналіз агрегує базову інформацію про банк за аналогією з індексним методом, що дає змогу охарактеризувати фінансовий стан банку меншою кількістю параметрів порівняно із базовими. Факторний аналіз дозволяє аналітику самостійно приймати рішення про кінцеву розмірність при проведенні факторного аналізу доцільним є обмеження трьома параметрами, котрі можуть бути проінтерпретовані як координати точки тривимірного простору. Координати кожного банку, що досліджуються, за факторами дозволяють визначити не лише фінансовий стан банку, а й джерела ускладнень в його діяльності.

Для вирішення наступного завдання дослідження – встановлення зв'язку між показником оцінки ризику та показниками фінансової стійкості банку – слід відібрати найбільш значущі показники фінансової стійкості, спочатку сформувавши їх вихідний перелік. На основі узагальнення наукових праць відібрано коефіцієнти:

- Коефіцієнт миттєвої ліквідності
- Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань
- Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів
- Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань
- Інший операційний дохід
- Рентабельність активів
- Коефіцієнт достатності капіталу
- Рентабельність акціонерного капіталу

Ці показники розраховано для банків другого кластеру (із середнім рівнем ризику), а для скорочення інформаційного простору проведено багатовимірний факторний аналіз, результати якого подано в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Факторні навантаження показників фінансової стійкості АТ «БАНК
ФОРВАРД»**

Показник	Фактори		
	1	2	3
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,646202	-0,000224584	0,736404
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань	0,970228	-0,163403	-0,00620729
Коефіцієнт відношення високоліквідних до робочих активів	-0,167968	0,122957	0,964307
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	0,947017	-0,0788082	0,0422337
Інший операційний дохід	0,875775	-0,131375	0,0890964
Рентабельність активів	-0,267332	0,94775	0,00055176
Коефіцієнт достатності капіталу	0,896841	-0,226798	-0,103268
Рентабельність акціонерного капіталу	-0,0675618	0,974532	0,133696

Джерело: складено автором на основі звітності

Як видно з табл. 2.5, кожен з розрахованих показників належить певному фактору з навантаженням 70% та більше. Відповідно до отриманих результатів до першого фактору відносяться такі показники: коефіцієнти загальної ліквідності (0,97), ресурсної ліквідності (0,94), іншого операційного доходу (0,87), достатності капіталу (0,89). Беручи до уваги вищезазначені показники та напрям їх зміни, економічний зміст першого фактору визначили як збалансованість політики управління активами і пасивами. Другий фактор охоплює рентабельність активів (0,94) та рентабельність акціонерного капіталу (0,97). Отриманий розподіл дає змогу визначити цей фактор як фактор прибутковості. Третій фактор складається з коефіцієнта миттєвої ліквідності (0,74) та відношення високоліквідних активів до робочих (0,96). Отриманий розподіл дає змогу визначити цей фактор як фактор ліквідності. За результатами факторного аналізу встановлено, що на рівні 92,58% фінансову стійкість банків України визначають саме такі фактори, як збалансованість політики управління активами і пасивами, прибутковість та ліквідність.

Проведений факторний аналіз дав змогу виокремити такі три основні фактори фінансової стійкості банку, як збалансованість політики управління активами і пасивами, прибутковість та ліквідність

2.3. Інтегральна оцінка фінансової стійкості фінансової установи

Найвідомішою серед банківських аналітиків країн СНД і Балтії є методик оцінки фінансової стійкості, розроблена групою економістів під керівництвом Кромонава В.С. Вона ґрунтується на застосуванні індексного методу і найповніше відображає фінансово-економічні аспекти діяльності банківських установ. За методикою Кромонава рейтингова оцінка діяльності банків складається поетапно [21].

Спочатку на основі даних балансу банку визначаються його абсолютні параметри, а саме: параметри капіталу; параметри зобов'язань; параметри активів. Потім шляхом співвідношення зазначених параметрів обчислюються параметричні коефіцієнти: k_1 – генеральний коефіцієнт стабільності; k_2 – коефіцієнт миттєвої ліквідності; k_3 – крос-коефіцієнт; k_4 – генеральний коефіцієнт ліквідності; k_5 – коефіцієнт захищеності капіталу; k_6 – коефіцієнт фондової капіталізації прибутку.

Потім розраховується поточний індекс стабільності, для чого отримані коефіцієнти нормуються евристичним методом, перемножуються на емпіричну вагу і підсумовуються. Евристичний спосіб нормування полягає в тому, що коефіцієнти всіх банків діляться на відповідні коефіцієнти, так би мовити, ідеального банку, який підтримує на оптимальному рівні співвідношення між стабільністю та прибутковістю. Згідно з методикою, «оптимально стабільним» вважається банк, який має такі значення показників: $k_1 = 1$, $k_2 = 1$, $k_3 = 3$, $k_4 = 1$, $k_5 = 1$, $k_6 = 3$.

На підставі кількісних значень параметрів і коефіцієнтів та з огляду на деякі інші критерії окремі банки вилючаються з рангу як такі, що не є повноцінними кредитнобанківськими установами Розраховується синтетичний індекс стабільності, який дає змогу вирівняти спричинені випадковими подіями

коливання поточного індексу: відхилення від середнього задає інтервал значень, в якому перебуває досліджувана величина.

Але методиці Кромонава притаманні певні недоліки. Параметр ризикових активів навряд чи можна ототожнювати з параметром працюючих активів, адже до останніх належать і деякі ліквідні активи. Установлені методикою Кромонава еталонні значення коефіцієнтів k_1 , k_3 , k_4 викликають сумнів. Так, генеральний коефіцієнт стабільності k_1 , який дорівнює 1, означає, що ризикові активи банку повинні дорівнювати розміру власного капіталу. Однак на практиці платні пасиви в кілька разів перевищують власні кошти банку

Формули для розрахунку зазначених показників за методом Кромонава В.С. наведено в табл. 2.6

Таблиця 2.6

Формули розрахунків коефіцієнтів та їх характеристика

Показник	Алгоритм розрахунку	Критична межа	Вагомість
Генеральний коефіцієнт стабільності	$K_1 = K / AP$, де K – власний капітал, AP – робочі активи	1	45
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	$K_2 = LA / OB$, де LA – ліквідні активи, OB – зобов'язання до запитання	1	20
Крос-коефіцієнт	$K_3 = CO / AP$, де CO – сумарні зобов'язання	3	10
Генеральний коефіцієнт ліквідності	$K_4 = (LA + ZK) / CO$, де ZK – захищений капітал у вигляді будівель, інвентарю, капвкладень, дорогоцінних металів	1	15
Коефіцієнт захищеності капіталу	$K_5 = ZK / K$	1	5
Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку	$K_6 = K / SK$, де SK – статутний капітал	3	5

Джерело: складено на основі даних[21]

Перед тим як вирахувати загальний бал, кожному коефіцієнту присвоюється питома вага його значущості для клієнтів. Визначення підсумкового балу стабільності банку здійснюється за такою формулою:

$$N = 45 \cdot K1 : 1 + 20 \cdot K2 : 1 + 10 \cdot K3 : 3 + 15 \cdot K4 : 1 + 5 \cdot K5 : 1 + 5 \cdot K6 : 3. \quad (2.1)$$

Для власних розрахунків було обрано дані звітності АТ «Банк Форвард» за 2015-2018 рр. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Параметричні коефіцієнти АТ «Банк Форвард» за 2015-2018 рр.

Коефіцієнти	2015	2016	2017	2018	Ваговий коефіцієнт
K1	0,08	0,09	0,11	0,11	45
K2	0,7	0,71	0,73	0,70	20
K3	0,95	0,93	0,9	0,92	10
K4	0,75	0,76	0,78	0,79	15
K5	0,32	0,34	0,33	0,33	5
K6	1,25	1,28	1,31	1,29	5
N	35,8	36,55	38,25	37,51	

Джерело: складено автором на основі звітності

Результати власних розрахунків параметричних коефіцієнтів АТ «Банк Форвард» за 2015-2018рр. наведено в табл.2.7. Якщо отримане значення вище 40–50 балів, то банк вважають достатньо стабільним, якщо нижче 25–39 балів, то стабільність банку є сумнівною.

За даними щоквартальної звітності протягом 2015-2018 рр., АТ «Банк Форвард» вважається достатньо не стабільним. У таблиця 2.7 представлено узагальнену оцінку фінансової стійкості банку. Таким чином, фінансова стабільність банку була найкращою у 2017 р., оскільки узагальнена оцінка склала 38,25. Слід звернути увагу на те, що значення є граничним. Тож, на нашу думку, керівництву банку необхідно звернути увагу та фінансову стабільність, щоб у майбутньому не допустити кризових явищ та проблем із платоспроможністю, ліквідністю та підвищити стабільність банку.

Результати проведених досліджень дають змогу стверджувати, що інтегральний коефіцієнт є універсальним інструментарієм комплексної оцінки

фінансової стійкості банку, який дає можливість не лише аналізувати ступінь фінансової стійкості банку, а й оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, уникати кризових ситуацій і підвищувати ефективність банківської діяльності. Інтегральний показник фінансової стійкості банку може бути використаний органами банківського нагляду, рейтинговими агенціями, партнерами та клієнтами банку. Пропонована система оцінки фінансової стійкості банку базується на урахуванні чинників зовнішнього і внутрішнього середовища та визначених вимог і критеріїв (капітальної бази, ліквідності, прибутковості і якості активів). Комплексне врахування конкретизованих складових внутрішньої і зовнішньої фінансової стійкості банку дозволить оцінювати її і регулювати за допомогою коректування управлінських рішень в процесі реалізації стратегії його розвитку. Використання розробленого методичного інструментарію сприятиме підвищенню якості управління фінансовою стійкістю банку.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

3.1 Зарубіжний досвід оцінки та підтримки фінансової стійкості фінансових установ

Розглянемо системи оцінки рівня фінансової стійкості фінансових установ, які використовують за кордоном. Потрібно відмітити, що системи оцінки наглядовими органами діяльності банків у різних країнах мають істотні особливості і залежать від низки факторів – системи дистанційного нагляду; можливості проведення перевірок на місцях; видів та складу звітності, що надається в рамках нагляду; доступності інших джерел інформації, а також від людського фактора [3].

В 2008 році, на хвилі кризи, Берзен Ейгі Ердоган з Туреччини розробив виключно нову систему показників, що мала оцінювати фінансову стійкість банку на основі дискримінантного аналізу. Вона включала 20 загальних факторів, але лише шість з них були найбільш суттєвими. Дана модель прораховує ймовірність банкрутства на 95%.

Системи, якими користуються на сьогоднішній день банки різних країн світу, можна класифікувати так: системи рейтингової оцінки банків; система дистанційного моніторингу (розрахунок фінансових коефіцієнтів і аналіз груп банків); комплексні системи ризиків у банківській діяльності; статистичні моделі “систем раннього реагування”.

Методикою коефіцієнтного аналізу яка є найбільшвідомішою і використовується Центральним банком Німеччини з 1997 р. та охоплює 47 коефіцієнтів 19 із яких належать до кредитного ризику, 16 – до ринкових ризиків, 2 – до ризиків ліквідності, 10 – до прибутковості банківських операцій являється інформаційна система BAKIS – BAKred Information System. Розраховані показники не доводять до банків, із керівниками яких обговорюють лише тенденції у розвитку банківського сектору та пропозиції щодо розв’язання проблемних ситуацій. Дана система є стандартизованою системою

оцінки банків, мета якої – підготовка оперативної інформації про фінансову ситуацію в банку (щомісяця, щоквартально, за півріччя, рік).

Детальніше системи ризиків та раннього реагування класифіковано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Системи нагляду фінансового стану банку в різних країнах

Країна	Системи нагляду	Тип системи
Німеччина	BAKIS (інформаційна система)	Система фінансових коефіцієнтів та аналізу окремих груп банків
Франція	SAABA	Система раннього реагування – очікувані збитки
	ORAP	Дистанційна рейтингова система
Нідерланди	RAST	Комплексна система для оцінки ризиків
Англія	RATE	Система для оцінки банківських ризиків
Італія	PATROL	Дистанційна рейтингова система
США	CAMELS	Система рейтингів на базі рейтингових перевірок на місцях
	SEER Rating (система оцінки рейтингів)	Система раннього реагування – прогнозування рейтингів
	CAEL	Дистанційна система банківського нагляду
	SCOR (у межах дистанційного нагляду CAMELS рейтинг)	Система раннього реагування – оцінка рейтингу
	SEER Risk Rank Bank Calculator – OCC	Системи раннього реагування – прогнозування банкрутств і виживання
Країни – члени МВФ	Система ПФУ, стрес-тестування	Макро- та мікропруденційний аналіз

Джерело: складено автором за даними [3; 4]

Уже багато десятиліть розвинуті країни використовують у своїй діяльності таку форму фінансового моніторингу, як рейтинги. Для українських же банків рейтинги є відносно новим інструментом, хоча на сьогодні вони вже активно використовуються в банківській практиці.

Однією з найвідоміших наглядових рейтингових систем є американська система CAMEL, яка використовується з 1979 року трьома наглядовими органами США – Федеральною резервною системою, Федеральною корпорацією страхування депозитів та Контролером грошового обороту. З 1997 року ця система піддалася ревізії, результатом чого стало запровадження додаткового критерію – чутливість до ринкових ризиків (S). Тому нині ця система називається CAMELS (рис. 3.1).

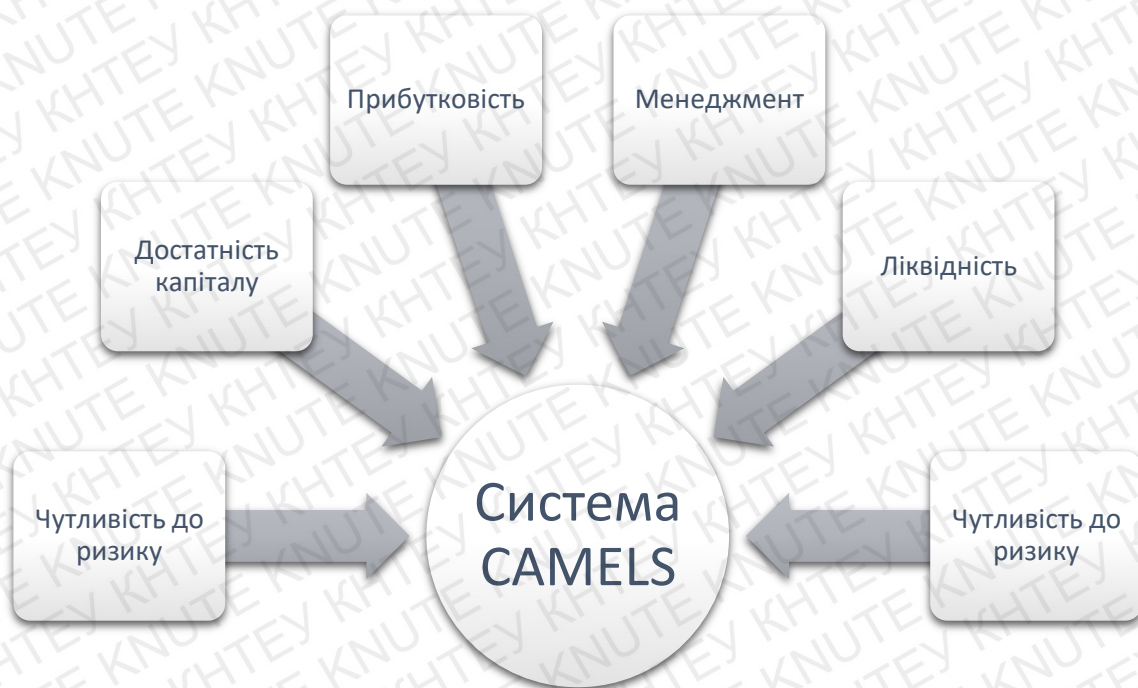

Рис. 3.1 Інформаційна модель здійснення рейтингової оцінки за системою CAMELS [23]

Кожний компонент рейтингової системи передбачає визначення оцінки на основі аналізу кількох оціночних чинників, які безпосередньо впливають на компонент. Причому окремі чинники повторюються в характеристиці декількох елементів системи, що свідчить про наявність єдності між ними.

Так, міра проблемності активів для кредитної установи використовується як чинник при оцінці й адекватності капіталу банку (C) і якості активів (A). Кількісна оцінка підсумкового рейтингу і рейтингу кожного компонента ґрунтується на 5-бальній шкалі. Рейтинг 1 є вищим показником і свідчить про стійке становище банку на ринку та передбачає найменшу міру опіки з боку наглядових органів. Рейтинг 5, будучи нижчим, свідчить про те,

що банк перебуває в критичному стані, має неадекватний рівень менеджменту і потребує найпильнішого контролю з боку наглядових органів і швидких коригуючих дій.

Виділення як окремих елементів системи сукупного прибутку й сукупного капіталу підкреслює важливість саме цих аспектів для забезпечення фінансового здоров'я банку і перспектив його подальшого розвитку. Слід зазначити, що в основі оцінки елементів системи лежать підходи системи CAMELS. Важливим аспектом є якість менеджменту, який розглядається як вагомий чинник кожного елемента системи, що становить і оцінюється на кожному етапі й при аналізі кожного компонента.

За 15 років Федеральна резервна система розробила підходи до рейтингової оцінки філіалів американських банків, що діють за межами країни (CAMEO), і рейтингової системи оцінки філіалів зарубіжних банків, які функціонують на території США, ROCA (1995 р.), в яких в основному збереглися принципи і підходи системи CAMELS, вони будуються на базі інспекційних перевірок, використовують ту ж бальну систему і порядок формування загального рейтингу. Проте, виходячи зі специфіки фінансових інститутів, компоненти рейтингової системи відрізняються. У системі CAMEO враховуються як кількісні (капітал, якість активів, прибутковість), так і якісні (менеджмент, операції і внутрішній контроль) показники. Система ROCA робить акцент переважно на ризиках у діяльності філіалів зарубіжних банків і використовує компоненти менеджмент-ризик (R), операційного контролю (O), відповідності діяльності фінансового інституту законодавству і наглядовим нормам (C), якості активів (A) [4].

Упродовж останніх років у багатьох країнах розроблено й упроваджено підходи до рейтингування на основі дистанційного нагляду. Таким чином, системи рейтингів використовуються як у країнах, законодавство яких передбачає проведення інспекційних перевірок на місцях, так і в країнах, де вони законодавчо не передбачені.

Крім перерахованих систем оцінки фінансової стійкості банківських установ, у США використовуються також статистичні системи раннього попередження банкрутства (SEER, SCOR). Особливостями даних систем є те, що вони дають змогу оцінити фінансове становище банку на перспективу і завчасно попередити виникнення втрат. Система SCOR дозволяє з достатнім ступенем точності оцінювати вірогідність погіршення положення банків протягом найближчих 4–6 місяців. Для отримання прогнозів, що охоплюють період до двох років, у 1993 р. Федеральна резервна система США розробила методику SEER, яка охоплює 9 базових показників, котрі розраховують щодо активів банку.

Дана методика передбачає аналіз показників за 10 останніх кварталів з метою визначення сукупності факторів для ризикованості, що дасть змогу найкращим чином спрогнозувати майбутнє банку. Базовим критерієм оцінки служить імовірність неплатоспроможності банку в найближчі 2 роки. При збільшенні терміну прогнозування його точність різко зменшується. Підсумковий список охоплює 9 змінних, що статистично вагомі в усі періоди (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Компоненти рейтингової моделі SEER [46]

Предмет аналізу	Показники
Якість активів	Комерційні та промислові кредити. Кредити, прострочені на 30–89 днів. Кредити, прострочені на 90 днів і більше. Місцеві кредити на нерухомість. Величина активів
Прибуток	Прибуток від активів (у середньому за період)
Ліквідність	Балансова вартість цінних паперів. Депозити “до запитання”, що перевищують 100 млн. дол.
Капітал	Власний капітал

У 1993 році Банк Італії впровадив рейтингову систему PATROL як інструмент дистанційного нагляду для оцінки фінансового становища банку і забезпечення пріоритетів у використанні інструментів нагляду. Оскільки в Італії немає законодавчо встановленої процедури проведення перевірок у банках, наглядові органи визначають рейтинги на базі доступної їм інформації – місячних, піврічних і річних звітів, які отримує Банк Італії від комерційних банків.

Підходи й основні ключові моменти цієї системи схожі на ті, які використовуються в американській рейтинговій системі CAMELS, проте вони адаптовані до системи нагляду Італії. Основними її компонентами є: достатність капіталу (Patrimonio), прибутковість (Redditivita), кредитний ризик (Riscltiosita), організація (Organizzazione) і ліквідність (Liquidita).

Кожний компонент, а також зведений рейтинг має оцінку від 1 (кращий рейтинг) до 5 (гірший рейтинг). Банківська комісія Франції в 1997 році впровадила рейтингову систему “Організація і зміцнення попереджувальних дій” (ORAP), що є програмним компонентом методики оцінки стану конкретного фінансового інституту. Мета системи – визначення проблем у банку на основі оцінки всіх компонентів ризику, пов’язаних із його діяльністю, яка ґрунтується на використанні кількісних і якісних показників.

Система працює в рамках стандартизованого програмного комплексу з оцінкою 14 компонентів. Це індикатори, пов’язані з пруденційними нормами; діяльність, відображена в балансі й поза балансом; компоненти, пов’язані з ринковим ризиком, прибутковістю і якісні компоненти. Кожен компонент отримує рейтинг за шкалою від 1 (кращий рейтинг) до 5 (найгірший рейтинг) і потім трансформується у зведений рейтинг, при цьому і кожний компонент, і рейтинг можуть коригуватися фахівцями наглядових органів.

Специфіка методики “стрес-тестування” від МФВ і Світового банку реконструкції та розвитку відбита в назві її основного об’єкта аналізу – подій з низькою ймовірністю й значним впливом. Фахівці МФВ визначають стрес-тестування як “метод оцінки чутливості портфеля до суттєвих змін

макроекономічних показників або до виняткових, але можливих подій”. Автори “Настанов” МВФ трактують це явище значно ширше, тісно пов’язуючи його з індикаторами фінансової стабільності в цілому по фінансовому сектору, і характеризують як інструмент аналізу фінансової системи, який має перспективний характер.

Такі події складно піддаються статистичній оцінці й прогнозуванню, однак їх наслідки під час управління ризиками неможливо ігнорувати. Так, виходячи зі ступеня ймовірності аналізованих подій, методи оцінки ризиків можуть розроблятися відповідно до ієрархії нижченаведених ймовірностей: аналіз ймовірно-невизначених подій; аналіз найбільш імовірних подій; аналіз помірно-несприятливих подій; аналіз надзвичайних подій.

Очевидно, що вищенаведені методи стрес-тестування віддзеркалюють тенденцію зменшення, тобто попередній метод “поглинає” наступний за принципом зменшення невизначеності.

На сьогоднішній день стрес-тестування є загально визнаною необхідною складовою системи управління ризиками, незважаючи на свою, на перший погляд, другорядну роль (така ситуація обумовлена імовірнісним характером показників, використовуваних під час оцінки та аналізу ризиків).

В Україні банківські установи пройшли стрес-тести у 2009 та 2010 рр., на яких наполягали МВФ і Світовий банк. Результати цих випробувань не є публічними. Проте відомо, що капітали 61 з 176 банків потрібно збільшити в цілому на 40 млрд. грн. Проти цього банки Європи за результатами оприлюднених стрес-тестів виявили 7 з 91 таких, що не витримали перевірку.

Стрес-тестування в ЄС проводиться за дорученням Ради міністрів ЄС з питань економіки й фінансів і координується Європейським комітетом органів банківського нагляду разом з Європейським центральним банком, а також за участі національних наглядових органів і

Європейської комісії, полягає в оцінці загальної стійкості європейського банківського сектору і здатності банків витримувати подальші можливі потрясіння від кредитних, ринкових і суверенних ризиків.

Ураховуючи світовий досвід щодо здійснення стрес-тестування та рекомендації, які викладені в Основних принципах ефективного банківського нагляду, розроблених Базельським комітетом з банківського нагляду, банкам доцільно здійснювати стрес-тестування за такими ризиками: кредитний ризик; ризик ліквідності; ринковий ризик (валютний ризик, ризик зміни процентної ставки); операційний ризик.

3.2 Стратегія забезпечення фінансової стійкості фінансової установи в умовах сучасних викликів та загроз

Стан банківської сфери взаємообумовлений та взаємопов'язаний із фінансовим станом економіки в цілому. Ефективний розвиток фінансової установи впливає позитивно на інвестиційний клімат та економічне зростання в цілому. Також, ефективна діяльність фінансової установи значно залежить від економічної ситуації (особливо від стану виробничого сектору, так як в умовах кризи діяльність банків зміщується в бік проведення спекулятивних та ризикових банківських операцій).

Тому актуальною проблемою залишається підвищення фінансової стійкості фінансової установи, вирішення якої пов'язане з розробкою стратегії управління фінансовою стійкістю та визначення її системоутворюючих складових для уникнення кризових ситуацій.

Розробка стратегії – це пошук балансу між внутрішніми можливостями фінансової установи та зовнішніми чинниками впливу на його діяльність. Чітко визначена й оптимально вибрана стратегія є ключовим фактором успіху фінансової установи.

Вибір стратегії підвищення фінансової стійкості тісно пов'язаний зі здатністю приймати правильні раціональні рішення. Процес прийняття рішень включає ряд завдань:

1. Вміти визначати усі фактори, обмеження та залежності;
2. Визначати зміст проблеми та мету прийняття рішення;

3. Проводити аналіз даних;
4. У рамках обмежень збирати необхідні дані;
5. Виявляти альтернативні рішення, оцінювати їх з точки зору прибутковості;
6. Вибирати найбільш оптимальне рішення.

Стратегія розвитку фінансової установи повинна мати як пріоритети розвитку та концепцію (перспективи і принципи поведінки), так і програму дій (план та засоби), які виступають з'єднуючою ланкою системи (позиції).

В економічній літературі досі немає однозначної думки про категорію «стратегія». Так, А. Томпсон та А. Стрікланд вважають, що система стратегічного управління має містити корпоративну, ділову, функціональну та операційну стратегії [69, с. 73].

М. Мінцберг, Б. Альстренд, Д. Лемпел визначили поняття за п'ятьма напрямками, як п'ять «П»:

1. Стратегія – план, керівництво, орієнтир;
2. Стратегія – принципи поведіння або модель поведіння;
3. Стратегія – позиція;
4. Стратегія – перспектива;
5. Стратегія – прийом, маневр для того, щоб перехитрити суперника [48, с. 24].

Таким чином, стратегія є системою довготермінових цілей та способів їх досягнення, що характеризують напрямок розвитку фінансової установи.

Існує багато тверджень «стратегічне управління фінансовою установою», їх можна подати так:

1. Процес, який передбачає визначення цілей, розробку стратегій, виділення необхідних ресурсів і підтримку відповідних взаємин із зовнішнім середовищем [42, с. 67];
2. Теорія, що складається з чітких принципів, норм і процедур щодо процесів планування, реалізації і контролю виконання стратегії організації [67, с.105];

3. Складна система поглядів, підходів і напрямків, у яких в різних пропорціях поєднуються емпіричні дослідження, теоретичні узагальнення та методологічні принципи з метою вирішення конкретних завдань розвитку організації [45, с.23].

У характеристиці систем стратегічного управління, які використовуються фінансовими установами, слід звернути увагу на такі недоліки: досить часто стратегія неформалізована; бракує концептуального та технологічного взаємозв'язку між стратегією та організаційними рішеннями, що використовуються та впроваджуються; ключові показники результативності незбалансовані, не зорієнтовані на стратегію.

Є кілька моделей процесу стратегічного управління, при цьому три ключових етапи є загальними для всіх: стратегічний аналіз, стратегічне планування, стратегічна реалізація (рис.3.2)

Рис 3.2 Етапи розробки ймовірних варіантів стратегії *

*Примітка: складено автором за джерелом [21]

При здійсненні стратегічного аналізу проводимо оцінку ступеня впливу на теперішній та потенційний рівень фінансової стійкості зовнішніх та внутрішніх факторів, визначаємо їх особливий вплив на стратегічне планування. Потреба у дослідженні зумовлена тим, що зовнішнє середовище

постійно зазнає змін, і перед комерційними банками постають завдання щодо уникнення або мінімізації ймовірних загроз та перешкод.

Внутрішній аналіз потрібно зосередити на дослідженні слабких та сильних сторін банку, внутрішніх можливостей впливу на процес стратегічного планування. Структурними елементами стратегічного аналізу є:

1. Визначення та формування мети або низки цілей, які ставить перед собою суб'єкт планування (комерційний банк), застосовуючи стратегічне управління;
2. Узгодження, збалансування потреб та ресурсів соціально-економічних підсистем різного рівня шляхом підготовки рішень у вигляді прогнозів, програм, планів.
3. Визначення обсягу і структури потреб банків для забезпечення фінансової стійкості в плановому періоді;
4. Аналіз розвитку об'єкта (система забезпечення фінансової стійкості) та уточнення параметрів досягнутого рівня;

Одним із завдань стратегічного аналізу є встановлення загальних цілей, необхідних для досягнення певного рівня фінансової стійкості фінансової установи. Наступний етап стратегічного управління – забезпечення відповідності завдань потенційним можливостям банку, тобто стратегічне планування. Стратегічне планування – це розроблення поточних та перспективних планів та контроль за їх виконанням [12, с. 26].

У процесі стратегічного планування важливо врахувати максимальну кількість варіантів. Оптимальний варіант стратегії має забезпечувати якнайкраще співвідношення між сильними і слабкими сторонами, можливостями і загрозами зовнішнього середовища. Головним критерієм такої оцінки має бути відповідність стратегії та можливостей використовувати переваги, усувати недоліки, мінімізувати ймовірні загрози.

Для стратегічного планування характерними є такі особливості: спрямованість на довгостроковий період;

орієнтація на вирішення ключових цілей, від досягнення яких залежить соціально-економічний прогрес установи; врахування факторів, які впливають на суб'єкт; розробка заходів, які найбільш послаблюють дію негативних факторів та посилюють вплив позитивних чинників, забезпечуючи успішне вирішення стратегічних завдань; адаптивний характер [66, с. 125].

Третьою складовою стратегічного процесу є реалізація стратегії. Зазначений процес має довгостроковий стратегічний характер. Ключовим елементом цього етапу є безперервність управління.

Виходячи з того, що кожна система стратегічного управління передбачає виділення підсистем (окремих стратегій), які дозволяють досягти поставлених цілей і завдань, варто обґрунтувати доцільність включення певних складових до загальної стратегії управління фінансовою стійкістю банку. Таким чином, виникає потреба у формуванні переліку взаємопов'язаних стратегій, які являють собою стратегічний набір.

Для того щоб правильно побудувати стратегічний набір в системі стратегічного управління слід дотримуватися таких вимог:

1. Формування стратегічного набору для досягнення реальних взаємопов'язаних цілей;
2. Ієрархічний характер виокремлення загальної стратегії, що базується на стратегії моніторингу фінансової стійкості, стратегії антикризового управління, стратегії фінансової безпеки, стратегії управління ризиками ;
3. Якість змісту і розуміння необхідності застосування певної системи стратегій;
4. Забезпечення компенсаційної основи набору взаємопов'язаних стратегій, що обумовлено різними можливостями їх застосування на окремих відрізках часу;
5. Гнучкість та динамічність стратегічного набору (врахування змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі).
6. Обґрунтованість, надійність, зваженість;

7. Відображення фінансових процесів у сукупності та взаємозв'язку;

Якщо підсумувати вищевикладене, то слід зазначити, що стратегічне управління фінансовою стійкістю комерційного банку передбачає розробку стратегій динамічного розвитку на основі такого стратегічного набору: методологія забезпечення фінансової стійкості, система антикризового управління, фінансова безпека, управління ризиками.

Для розробки конкретних стратегій фінансової стійкості необхідно використовувати способи і прийоми, за допомогою яких доцільно проводити консолідований аналіз факторів, що впливають на фінансову стійкість, а також стратегічне планування.

У формуванні стратегії варто значну увагу приділяти капіталізації як ефективному інструменту забезпечення фінансової стійкості. Недостатній банківський капітал гальмує успішну діяльність банків, а достатній – дає змогу зберегти платоспроможність і покращує рівень надійності. Проблему капіталізації часто плутають із проблемою величини статутного капіталу або з проблемою ліцензійних вимог до обсягу регулятивного капіталу. Саме тому необхідно чітко зазначити, що проблема капіталізації – це проблема недостатньої адекватності капіталів банків до розміру сформованих ними ж активів. Таким чином, проблема у якісній, а не кількісній площині. В Україні, незважаючи на поступове зростання балансового капіталу банківської системи як основи розвитку банківської системи, його розмір залишається досить низьким.

На сьогодні, найоптимальнішим шляхами зростання рівня капіталізації банків України є збільшення показника адекватності капіталу через консолідацію банківської системи. Це передбачає створення банківських об'єднань, злиття банків. Такі дії дали б можливість підвищити фінансову стійкість та стабільність усієї банківської системи країни. Однак, це неможливо здійснити без відповідних заходів НБУ (підвищення розміру мінімального статутного капіталу, проведення більш жорсткої політики щодо регулювання значень економічних нормативів діяльності комерційного банку. Підвищення

рівня капіталізації комерційних банків підвищить їх конкурентоспроможність на світовому фінансовому ринку, забезпечить фінансову стабільність всієї економіки України на шляху інтеграції у світове господарство.

У стратегії забезпечення фінансової стійкості банку можна виділити такі взаємопов'язані напрямки:

1. Організаційно-структурна стійкість банку;
2. Стійкість ресурсної бази;
3. Стійкість капітальної бази;
4. Комерційна стійкість банку.

Якщо розглядати зміст кожної з цих складових, то першим напрямком є стійкість капітальної бази. Капітал комерційного банку складається з внесених акціонерами і засновниками власних коштів. Розмір цих коштів зростає у випадку ефективної банківської діяльності в процесі капіталізації прибутку і за рахунок нових внесків учасників комерційного банку. Також варто зауважити, що виключна роль капіталу в забезпеченні фінансової стійкості комерційного банку зумовлена його завданнями та функціями. По-перше, розмір капіталу забезпечує довіру клієнтів до банківської установи, переконує вкладників щодо можливості відшкодування їхніх коштів, а це забезпечує зменшення ризику щодо розміщення цих коштів. Величина капіталу також гарантує потенційним позичальникам здатність банку забезпечити попит на кредитні ресурси. По-друге, для будівництва, оренди приміщення, наймання персоналу, інших витрат необхідний стартовий капітал, яким є статутний, тобто сформований засновниками. Для розвитку нових напрямків діяльності комерційного банку, розширення обсягу послуг, що надаються, впровадженням інноваційних технологій тощо, які завжди супроводжують зростання банку, виникає необхідність у додатковому капіталі. Залучення нового капіталу дає банку можливість забезпечувати клієнтів послугами на сучасному рівні та посилювати свої позиції на ринку. По-третє, капітал комерційного банку є своєрідним буфером, він поглинає негативні результати, зокрема збитки від неефективної поточної діяльності банку до вирішення керівництвом проблем,

які назріли. Це означає, що капітал захищає банк від банкрутства у разі несприятливої ситуації та непередбачених витрат.

Структура джерел фінансування має залишатися адекватною структурі активів банку, види зобов'язань за строками залучення та розмірами мають відповідати аналогічно видам активів за строками та обсягами. Збільшення витрат на покриття збитків за рахунок власного капіталу може бути одним з наслідків неврахування цього правила.

Можливості формування ресурсної бази фінансової установи під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників не залишаються стабільними, а функції щодо управління активами та пасивами безпосередньо пов'язані між собою.

Наступним напрямком забезпечення фінансової стійкості фінансової установи є організаційно-структурна стійкість фінансової установи, тобто адекватність структури установи ринковій кон'юнктурі та обраній стратегії розвитку. Фінансова установа доцільно розглядати як систему, що трансформує ресурси та ризики зовнішнього середовища. У функціонуванні відображається її подвійна соціально-економічна природа.

Останнім напрямом забезпечення фінансової стійкості установи є комерційна стійкість. В її основі лежить розвиненість зв'язків установи з іншими суб'єктами ринкової інфраструктури. Вона залежить від величини власного капіталу, інтенсивності зв'язків із ринком.

Щодо стратегії для АТ «Банк Форвард», на основі якого ми проводили аналіз, то варто зазначити, що установа протягом 2014-2019 років впровадила нову Програму розвитку. Важливим є декларування у Програмі основної мети – збільшення вартості банку для його акціонера – Держави. При цьому зростання прибутковості повинне бути зважене на ризиковість. Банк значну увагу приділяє фінансовій стійкості, оскільки депозити вкладників гарантуються державою. Однак, концентруючись на фінансовій стійкості, банк не достатньо розвиває новітні технології. Однак, маркетингова політика, порівняно із

іншими банками, здійснюється на належному рівні, що призводить до формування його позитивного іміджу.

Отже, стратегія АТ «Банк Форвард» повинна бути спрямована не тільки на забезпечення фінансової стійкості (чому на даний момент приділяють найбільшу увагу), але й на залучення якнайширшої клієнтської бази. Для досягнення поставлених цілей необхідно проводити не тільки внутрішню, але й ефективну зовнішню маркетингову політику, розширювати можливості для дистанційного управління рахунками клієнтів, запроваджувати єдиний корпоративний стиль, оновлювати матеріальні ресурси. Сильними сторонами у стратегії є гарантованість вкладів державою, широка мережа відділень і філій банку. На даний час банк має достатньо резервів для зростання прибутковості. При цьому надзвичайно важливу роль має ще й стратегія управління ризиками, які можуть загрожувати стабільності функціонування банку. Не зважаючи на значні прибутки, які банк отримує протягом останніх років, показник норми прибутку на капітал носить не рівномірний характер. Також слід зазначити, що з даних звітності величина сукупних активів знижувалася за роками, тож слід провести аналіз факторів зростання рентабельності активів. Ефективним буде діяльність, коли рентабельність підвищується за рахунок випереджаючих темпів росту прибутку над темпами зміни активів. Керівництво має постійно здійснювати моніторинг показників прибутковості, шукати все нові шляхи і скриті резерви підвищення показників рентабельності своєї діяльності. Для забезпечення фінансової стійкості банку на мікрорівні з метою примноження доходів і підвищення ринкової вартості акцій банку слід дотримуватись основних принципів інтегрованого управління активами і пасивами, удосконалити систему ризикменеджменту, розвивати організаційну структуру, впроваджувати принципи корпоративного управління. Встановлення внутрішньобанківських лімітів та їх моніторинг дасть змогу банку вчасно реагувати на погіршення фінансової стійкості та вживати відповідних заходів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано шляхи вирішення проблем забезпечення фінансової стійкості фінансової установи. Результати проведеного дослідження дозволили зробити ряд висновків.

1. Під фінансовою стійкістю слід розуміти стан фінансової установи, при якому вона є платоспроможною, ліквідною, має достатній розмір регулятивного капіталу для покриття всіх можливих ризиків, пов'язаних з фінансовою діяльністю, при цьому вона залишається достатньо прибутковою, тобто використовуються максимально ефективно.

2. Встановлено, що досягнення фінансової стійкості визначається дією низки факторів, які поділяються на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів відносяться: загальноекономічні, стан внутрішнього і зовнішнього ринку, соціально-політичні. За результатами теоретичного аналізу встановлено, що внутрішні фактори доцільно звести до трьох основних — ресурсна стійкість, якість активів та якість управління ризиками. Ресурсна стійкість банку включає капітал банку й акумульовані ним кошти та передбачає можливість їх подальшого формування із забезпеченням ефективного їх руху у перспективі. Якість активів визначається гнучким поєднанням таких характеристик банківських активів, як ліквідність, диверсифікованість, рівень ризикованості. Якість управління ризиками передбачає адекватну систему виявлення, вимірювання, управління та моніторингу ризиків тим наявним ризикам, які бере на себе банк. Визначено, що до ризиків, які найбільше впливають на складові фінансової стійкості банку, належать кредитний, процентний, валютний та ризик ліквідності.

3. За результатами дослідження класифіковано сукупність методів оцінювання фінансової стійкості банку, які поділено на три основні групи: метод коефіцієнтів, рейтингові методи, математично-статистичні методи. Пропоновані в економічній літературі методи є структурованими та логічно

побудованими, зокрема мають чіткий інструментарій, критерії, рекомендації щодо оцінювання фінансової стійкості банку. За результатами дослідження переваг та недоліків кожної з цих груп методів з'ясовано, що здебільшого вони базуються на здійсненні кількісного аналізу фактів і подій, що вже відбулися, тобто констатують фінансову стійкість як статичну величину. Крім того, більшість методів характеризує фінансову стійкість за допомогою кількох коефіцієнтів, які часто є різнонаправленими. Це не дає можливості отримати об'єктивну оцінку стійкості через недостатність урахування реальних причин фінансової нестабільності банків, що доводить необхідність розробки інтегральних оцінок фінансової стійкості банку.

4. Аналітичне дослідження діяльності банку за такими методами: коефіцієнтний аналіз, факторний аналіз, інтегральна оцінка дали змогу виявити причини погіршення фінансової стійкості.

5. Дослідження показали що рентабельність статутного капіталу в 2018 році становила 33,87%, що означає що на кожен 1 грн. статутного капіталу припадає 0,3387 грн. чистого прибутку. Банк працює ефективно в тому разі, коли значення показника не менше 15%, а отже робимо висновок про рентабельну роботу АТ «БАНК ФОРВАРД».

6. У 2018 році норматив достатності капіталу банку становив 20,62%, у 2017 р. – 18,76%, в 2016 р. – 16,16%, і в 2015р. 16,92% та перевищував встановлений законодавством мінімальний норматив. За період з 2015-2018 роки АТ «БАНК ФОРВАРД» повністю дотримався всіх зовнішніх встановлених вимог щодо капіталу. Банк управляє структурою капіталу та відповідно змінює її з огляду на зміни в економічних умовах та характеристиках ризиків, пов'язаних з його діяльністю. З метою підтримання або зміни структури капіталу банк може коригувати суми дивідендів, що виплачуються акціонерам, повернути капітал акціонерам або випустити дольові цінні папери. Жодних змін у цілях, політиці та процедурах управління капіталом у порівнянні з попередніми роками не відбулося.

7. Системи, якими користуються на сьогоднішній день банки різних країн

світу, можна класифікувати так: системи рейтингової оцінки банків; система дистанційного моніторингу (розрахунок фінансових коефіцієнтів і аналіз груп банків); комплексні системи ризиків у банківській діяльності; статистичні моделі “систем раннього реагування”.

8. Методикою коефіцієнтного аналізу яка є найбільшвідомішою і використовується Центральним банком Німеччини. Однією з найвідоміших наглядових рейтингових систем є американська система CAMEL, яка використовується з 1979 року трьома наглядовими органами США – Федеральною резервною системою, Упродовж останніх років у багатьох країнах розроблено й упроваджено підходи до рейтингування на основі дистанційного нагляду. Таким чином, системи рейтингів використовуються як у країнах, законодавство яких передбачає проведення інспекційних перевірок на місцях, так і в країнах, де вони законодавчо не передбачені.

9. Обґрунтовано, що для забезпечення фінансової стійкості банку АТ «Банк Форвард» на мікрорівні з метою примноження доходів і підвищення ринкової вартості акцій банку слід дотримуватись основних принципів інтегрованого управління активами і пасивами, удосконалити систему ризик-менеджменту, розвивати організаційну структуру, впроваджувати принципи корпоративного управління. Встановлення внутрішньобанківських лімітів та їх моніторинг дасть змогу банку вчасно реагувати на погіршення фінансової стійкості та вживати відповідних заходів.

10. АТ «Банк Форвард» рекомендовано сформулювати політику, яка була б спрямована на підвищення рівня фінансової стійкості у плані ділової активності, ліквідності та ефективності управління банком. Рекомендується здійснювати політику залучення довгострокових коштів від клієнтів, що збільшить стабільну частину ресурсної бази. Однак таке можливо лише за умови впевненості клієнтів не просто у фінансовій стійкості банку, а у стабільності в державі взагалі. Таким чином, найголовнішим залишається стабілізація економічної, соціальної і політичної ситуації в країні, адже саме перед цими факторами фінансова стійкість банків найбільш вразлива.

11. Стратегія АТ « Банк Форвард» повинна бути спрямована не тільки на забезпечення фінансової стійкості, але й на залучення якнайширшої клієнтської бази. Для досягнення цілей необхідно проводити ефективну зовнішню маркетингову політику, розширювати можливості для дистанційного управління рахунками клієнтів, запроваджувати єдиний корпоративний стиль, оновлювати матеріальні ресурси. На даний час банк має достатньо резервів для зростання прибутковості. При цьому надзвичайно важливу роль має ще й стратегія управління ризиками, які можуть загрожувати стабільності функціонування банку. Не зважаючи на значні прибутки, які банк отримує протягом останніх років, показник норми прибутку на капітал носить не рівномірний характер. Також слід зазначити, що з даних звітності величина сукупних активів знижувалася за роками, тож слід провести аналіз факторів зростання рентабельності активів. Ефективним буде діяльність, коли рентабельність підвищується за рахунок випереджаючих темпів росту прибутку над темпами зміни активів. Керівництво має постійно здійснювати моніторинг показників прибутковості, шукати все нові шляхи і скриті резерви підвищення показників рентабельності своєї діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення НБУ № 171 Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS від 08.05.2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.
2. Постанова НБУ № 368 Про затвердження інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні від 28.08.2001 [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
3. Азаренкова Г. М. Визначення управлінських критеріїв фінансової стійкості економічних агентів / Г. М. Азаренкова, Г. В. Ільговська // Актуальні проблеми економіки: науковий економічний журнал. — №9 (159). — 2014. — С. 155–163.
4. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко, А. М. Арістова, В. С. Білошопка та ін.; за ред. А. М. Герасимовича. — К. : КНЕУ, 2003. — 599 с.
5. Бабкіна І. Досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності банків / І. Бабкіна // Вісник НБУ. — 2010. — № 12. — С. 31–33.
6. Банківська діяльність в Україні: проблеми, перспективи розвитку, напрями вдосконалення: наук. доп. / Національний банк України; Університет банківської справи / Борис Іванович Пшик (ред.). — К. : УБС НБУ, 2008. — 120с.
7. Банківська енциклопедія / [Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В.]. — К: Центр наукових досліджень Національного банку України. Знання, 2011. — 504 с. (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
8. Батракова О. М. Особливості визначення та оцінки достатності капіталу банку / О. М. Батракова [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/17/batrakova.php>.
9. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посібн. / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. — К. : Знання, 2006. — 463 с.

10. Вовк В. Я. Забезпечення фінансової стійкості банківської системи в умовах кризи / В. Я. Вовк, Ю.В. Дмитрик // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 2. – С. 41–44.
11. Вольська С. П. Визначення фінансової стійкості банку/ С. П. Вольська // Миколаївський Національний Університет Імені В. О. Сухомлинського. — 2015. — Випуск 4. — С. 806–809.
12. Вольська С. П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банку / С.П. Вольська// Серія Економічні Науки. — 2015. — № 10, частина 1. — С. 178–181.
13. Вольська С. П. Ризики у банківській діяльності та методи управління ними / С. П. Вольська // Торгівля і ринок України: Темат. збірник наукових праць.— Випуск 19. — Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. — С.142–148. (0,3 друк. арк.)
14. Галайко Н. Р. Система оцінки ефективності діяльності банку / Н. Р. Галайко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2015. — Т. 16. — С.200–210.
15. Гнатієнко Г.М. Експертні технології прийняття рішень: монографія [Текст] / Г.М. Гнатієнко, В.Є. Снитюк. – К. : ТОВ «Маклаут», 2008. – 444 с.
16. Грабовецький Б.Є. Використання методу Дельфі для визначення оптимальних показників оцінки ефективності інвестиційної діяльності [Текст] / Б.Є. Грабовецький// Статистика України. – 2009. – № 9. – С. 35–41.
17. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи : [монографія] / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – 316 с.
18. Довгаль Ю. С., Чамара Р. О., Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення/ Ю. С. Довгаль, Р. О. Чамара // Фінансовий простір. — 2015. — № 1 (17) — С. 130–134.
19. Довгань Ж.М. Фінансова стійкість банківської системи України : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора. екон. наук [текст] / Ж.М. Довгань / ДВНЗ Українська академія банківської справи Національного банку України. — Суми, 2012. – 40.

20. Звєряков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник / М.І. Звєряков, В.В. Коваленко, О.С. Сергєєва. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2014. – 485 с.
21. Єріс Л. М., Крухмаль О. В., Основні методологічні підходи до визначення і оцінки фінансової стійкості банківської установи [Текст] / Л. М. Єріс, О. В. Крухмаль // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць, Дніпропетровський національний університет. —2007. — № 231. — С. 1138–1144.
22. Івасів І. Б., Максимова А. В., Макроекономічне стрес-тестування банків: сутність, підходи та основні етапи/ І. Б. Івасів, А. В. Максимова // Фінанси, Облік і Аудит. — 2011. — № 18 — С. 75–85.
23. Коваленко В. В. Методичні підходи до визначення рівня фінансової стійкості банківської системи / В. В. Коваленко // АПЕ. – 2011. – № 7. – С. 232–240.
24. Коваленко В.В. Стратегічне управління фінансовою стійкістю банківської системи: методологія і практика [Текст] : монографія / В. В. Коваленко. – Суми: ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 228 с.
25. Ковач М.Й. Вплив іноземного капіталу на фінансову стійкість банківської системи України / М. Й. Ковач, М. П. Лазур // Науковий вісник НЛТУ України.- 2013. - Вип. 23.3. - С. 242-248.
26. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти : монографія / В. М. Кочетков. – К.: КНЕУ, 2012. – 238 с.
27. Крохмалюк Д. Методи і моделі фінансового забезпечення сталого економічного розвитку [текст] / Д. Крохмалюк // Вісник Національного банку України. – 2012. – № 10. – С. 48–51.
28. Лисенок О. В. Зовнішні системи оцінювання ризикованості банківської діяльності / О.В. Лисенок // Вісник ЖДТУ. — 2009. — № 1 (47). — С. 182–185.
29. Лукасевич И.Я. Стратегические показатели финансового анализа [Текст] / И.Я.Лукасевич // Финансы. – 2002. – № 7 – С. 52–55.

30. Лютий І.О. Банківський маркетинг: підручник / І. О. Лютий, О. О. Солодка – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 776 с.
31. Макеева І. В. Сутнісна Характеристика поняття «фінансова стійкість» та її основні параметри / І. В. Макеева [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/7_makeeva.doc.htm.
32. Максимова А. В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування / А.В. Максимова // Науковий Вісник Херсонського Державного Університету. — 2014. — № 8, частина 3. — С. 205–208.
33. Малахова О. Л. Управління фінансовою стійкістю банків / О. Л. Малахова, Р. В. Михайлюк. — Тернопіль: ТНЕУ, 2011. — 270 с.
34. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій № 22 від 23.02.98 – [Електронний ресурс] / Рекомендації Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98/print1389935151858715>.
35. Набок Р. Аспекти, що можуть призвести до виникнення проблемного банку / Р. Набок // Вісник НБУ. – 2007. – № 8. – С. 46–50.
36. Онікієнко С. В., Асиметричність інформації, фінансова стабільність і потреба в регулюванні банківської діяльності /С. В. Онікієнко // Фінанси, Облік і Аудит. — 2012. — № 20. — С. 111–121.
37. Офіційний сайт Банку Англії [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.bankofengland.co.uk>.
38. Офіційний сайт Федеральної резервної системи США [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://www.federalreserve.gov>.
39. Пантелеєв, В. П. Фінансова стійкість комерційного банку: проблеми регулювання / В. П. Пантелеєв, С. П. Халява // Банківська справа. – 1996. – № 1. – С. 32–39.

40. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : [навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц] / І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2006. – 347 с.
41. Попов Д. Д. Попов, Р.Лисенко Вісник НБУ. – 2005. – №4. – С. 48–51.
42. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. №2121-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
43. Сайт АТ «Банк ФОРВАРД». – [Електронний режим доступу] <https://www.forward-bank.com/>
44. Сайт НБУ. – [Електронний режим доступу] – <https://www.bank.gov.ua>
45. Турчин Н.Б. Зарубіжні рейтингові системи оцінки банківської діяльності та їх особливості / Н.Б. Турчин // Наука й економіка. – 2008. - №3(11). С. 90-94.
46. Ходачник Г. Е. Зарубежный опыт диагностики кризисного состояния в банковской сфере / Г. Е. Ходачник // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 4. – Веб-ресурс : www.cfin.ru/press/management/2001-4/07/.
47. Чуб П., Бернацька О. Роль залучених ресурсів в забезпеченні фінансової стійкості банку // Ринок цінних паперів. – 2015. № 9-10. – С. 69-74.
48. Шіллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 "Фінанси, грошовий обіг і кредит"/ Р.І. Шіллер; Київський національний економічний університет. – Київ, 1999. - 28 с.
49. Шульженко А. А. Забезпечення фінансової стійкості банків на основі підвищення рівня капіталізації /А. А. Шульженко. — Суми: ДВНЗ «У АБС НБУ», 2012. — 6 с. — (Препринт / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України»; UABS BS /2012/007).
50. Шумило І. Теоретичні і практичні аспекти аналізу стану фінансової системи економіки / І. Шумило, В. Міщенко, Р. Лисенко // Вісник НБУ. – 2006. –№3. – С. 6–11.

ДОДАТКИ

Додаток А

Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31.12.2018 р.

Активи	На 31.12.2018	На 31.12.2017
Грошові кошти та їх еквіваленти	5734275	9773797
Обов'язкові резерви в НБУ	576312	526494
Торгові ціни папери	210662	204540
Заборгованість кредитних установ	30271	3525
Кредити клієнтам	31069913	29813198
Активи для продажу	60575	352920
Інвестиційні ціни папери за справедливою вартістю	5151277	6087472
наявні для продажу	1172	108163
утримувані для погашення	538629	922747
Інвестиційна нерухомість	200558	142487
Нематеріальні активи	467157	507310
Поточні активи з податку на прибуток	5565	804
Відстрочені активи з податку на прибуток	36480	44963
Інші активи	722720	368407
Всього активи	47085394	51202561
Зобов'язання		
Заборгованість перед НБУ	402137	150586
Заборгованість перед кредитними установами	7708249	11941762
Заборгованість перед клієнтами	26832644	27964034
Випущені боргові ціни папери	70160	37514
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	95762	67868
Субординований борг	2377704	2374272
Резерви	25481	23420
Інші зобов'язання	573454	573598
Всього зобов'язання	38085591	43133054
Капітал		
Статутний капітал	3002775	3083449
Додатково сплачений капітал	3033375	3032776
Резерви переоцінки	964647	1076158
Резерви та інші фонди	281388	278625
Нерозподілений прибуток	1749434	632716
Всього капітал, що належить акціонерам банку	9031619	8103724
Частка не контролюючих акціонерів	-31816	-34217
Всього капітал	8999803	8069507
Всього капітал і зобов'язання	47085394	51202561

Консолідований звіт про прибутки та збитки
на 31.12.2018 р.

Стаття	На 31.12.2018	На 31.12.2017
Кредити клієнтам	4758210	5082349
Заборгованість кредитних установ	68282	50344
Інвестиційні ціни папери	655690	811727
Процентні доходи	5482182	5944420
Процентні витрати	-1988482	-2361507
Заборгованість перед клієнтами	-1377594	-1363191
Заборгованість перед кредитними установами	-412097	-766336
Субординований борг	-194366	-228539
Заборгованість перед НБУ	-4425	-3441
Чисті процентні доходи	3493700	3582913
Резерв під зменшення корисності кредитів	-1295664	-1102211
Чисті процентні доходи після резерву під зменшення корисності	2198036	2480702
Комісійні доходи	1704136	1562955
Комісійні витрати	-344010	-239817
Чисті комісійні доходи	1360126	1323138
Чисті прибутки/збитки від операцій з ін. валютою		
торгові операції	141798	118895
курсові різниці	-17358	707
Чисті прибутки/збитки від операцій з цінними паперами		
торгові	8437	-7487
Інвестиційні ціни папери за справедливою вартістю		
торгові операції	30680	-10411
переоцінка	241105	-211707
Інвестиційні цінні папери для продажу	217668	
Інші доходи	96700	81585
Непроцентні доходи/витрати	719030	-28418
Витрати на персонал	-1513315	-1543488
Знос і амортизація	-449129	-463243
Інші адміністративні та операційні витрати	-1016281	-1182970
Зменшення корисності інвестицій у дочірні компанії	-8555	
Зменшення корисності інших активів та резервів	-3195	-10497
Зменшення корисності активів призначених для продажу	-15512	
Переоцінка інвестиційної нерухомості		-2919
Непроцентні витрати	-3005987	-3203117
Прибуток до оподаткування	1271205	572305
Витрати з податку на прибуток	-253925	-253038
Прибуток за рік	1017280	319267

Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31.12.2017 р.

Активи	На 31.12.2017	На 31.12.2016
Грошові кошти та їх еквіваленти	9773797	7166781
Обов'язкові резерви в НБУ	526494	442637
Торгові ціни папери	204540	309580
Заборгованість кредитних установ	3525	10873
Кредити клієнтам	29813198	33702676
Активи для продажу	352920	323396
Інвестиційні ціни папери за справедливою вартістю	6087472	6017572
наявні для продажу	108163	73904
утримувані для погашення	922747	2289902
Інвестиційна нерухомість	142487	117982
Основні засоби	2345734	2513848
Нематеріальні активи	507310	693788
Поточні активи з податку на прибуток	804	7927
Відстрочені активи з податку на прибуток	44963	178414
Інші активи	368407	406617
Всього активи	51202561	54255897
Зобов'язання		
Заборгованість перед НБУ	150586	200153
Заборгованість перед кредитними установами	11941762	16020052
Заборгованість перед клієнтами	27964034	27243773
Випущені боргові ціни папери	37514	43150
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	67868	9732
Субординований борг	2374272	2380476
Резерви	23420	42033
Інші зобов'язання	573598	542631
Всього зобов'язання	43133054	46482000
Капітал		
Статутний капітал	3083449	3083241
Додатково сплачений капітал	3032776	3032156
Резерви переоцінки	1076158	1155285
Резерви та інші фонди	278625	277092
Нерозподілений прибуток	632716	260764
Всього капітал, що належить акціонерам банку	8103724	7808538
Частка не контролюючих акціонерів	-34217	-34641
Всього капітал	8069507	7773897
Всього капітал і зобов'язання	51202561	54255897

Консолідований звіт про прибутки та збитки
на 31.12.2017 р.

Стаття	На 31.12.2017	На 31.12.2016
Кредити клієнтам	5944420	6170727
Заборгованість кредитних установ	5082349	5008014
Інвестиційні ціни папери	50344	89555
Процентні доходи	811727	1073158
Процентні витрати	-2361507	-2286198
Заборгованість перед клієнтами	-1363191	-1062168
Заборгованість перед кредитними установами	-766336	-992296
Субординований борг	-228539	-219179
Заборгованість перед НБУ	-3441	-12555
Чисті процентні доходи	3582913	3884529
Резерв під зменшення корисності кредитів	-1102211	-1206488
Чисті процентні доходи після резерву під зменшення корисності	2480702	2678041
Комісійні доходи	1562955	1428566
Комісійні витрати	-239817	-197709
Чисті комісійні доходи	1323138	1230857
Чисті прибутки/збитки від операцій з ін. валютою		
торгові операції	118895	132726
курсові різниці	707	-26010
Чисті прибутки/збитки від операцій з цінними паперами		
торгові	-7487	-3486
Інвестиційні ціни папери за справедливою вартістю		
торгові операції	-10411	-1429
переоцінка	-211707	-167915
Інвестиційні цінні папери для продажу		
Інші доходи	81585	75600
Непроцентні доходи/витрати	-28418	9486
Витрати на персонал	-1543488	-1573810
Знос і амортизація	-463243	-422103
Інші адміністративні та операційні витрати	-1182970	-1112308
Зменшення корисності інвестицій у дочірні компанії		
Зменшення корисності інших активів та резервів	-10497	17559
Зменшення корисності активів призначених для продажу		
Переоцінка інвестиційної нерухомості	-2919	-46
Непроцентні витрати	-3203117	-3090708
Прибуток до оподаткування	572305	827676
Витрати з податку на прибуток	-253038	-231798
Прибуток за рік	319267	595878

Консолідований звіт про фінансовий стан
на 31.12.2016 р.

Активи	На 31.12.2016	На 31.12.2015
Грошові кошти та їх еквіваленти	9270920	8579108
Обов'язкові резерви в НБУ		
Торгові ціни папери	740045	402195
Заборгованість кредитних установ	384903	505101
Кредити клієнтам	33870374	41674464
Активи для продажу	92724	65556
Інвестиційні ціни папери за справедливою вартістю	5467381	974640
наявні для продажу	54670	65343
утримувані для погашення	2806633	-
Інвестиційна нерухомість	56281	53019
Основні засоби	2692209	2626337
Нематеріальні активи	589032	407030
Поточні активи з податку на прибуток	5256	11054
Відстрочені активи з податку на прибуток	396037	197822
Інші активи	365147	309646
Всього активи	56791612	55871315
Зобов'язання		
Заборгованість перед НБУ		
Заборгованість перед кредитними установами	19409987	19464536
Заборгованість перед клієнтами	27268833	26575531
Випущені боргові ціни папери	21167	193162
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	566	-
Субординований борг	2368864	2370890
Резерви	131257	106944
Інші зобов'язання	432909	358544
Всього зобов'язання	49633583	49069607
Капітал		
Статутний капітал	3083650	3083649
Додатково сплачений капітал	3033376	3033375
Резерви переоцінки	1161626	907603
Резерви та інші фонди		
Нерозподілений прибуток	72246	173948
Всього капітал, що належить акціонерам банку	7206406	6850679
Частка не контролюючих акціонерів	48377	48971
Всього капітал	7158029	6801708
Всього капітал і зобов'язання	56791612	55871315

Консолідований звіт про прибутки та збитки на 31.12.2016 р.

Стаття	На 31.12.2016	На 31.12.2015
Кредити клієнтам	5920265	7341342
Заборгованість кредитних установ	191880	107767
Інвестиційні ціни папери	554906	155170
Процентні доходи	6667051	7604279
Процентні витрати	3127562	3681044
Заборгованість перед клієнтами	1858092	2111492
Заборгованість перед кредитними установами	1062212	1394184
Субординований борг	207258	126767
Заборгованість перед НБУ	-	48601
Чисті процентні доходи	3539489	3923235
Резерв під зменшення корисності кредитів	2098704	4908066
Чисті процентні доходи після резерву під зменшення корисності	1440785	-984831
Комісійні доходи	1327995	1339623
Комісійні витрати	191336	203305
Чисті комісійні доходи	1136659	1136318
Чисті прибутки/збитки від операцій з ін. валютою		
торгові операції	130456	143489
курсів різниці	8138	-91938
Чисті прибутки/збитки від операцій з цінними паперами		
торгові	76417	23540
Інвестиційні ціни папери за справедливою вартістю		
торгові операції	40151	4282
переоцінка	246332	40711
Інвестиційні цінні папери для продажу		
Інші доходи	61133	74123
Непроцентні доходи/витрати	562627	193067
Витрати на персонал	1437559	1251537
Знос і амортизація	339393	302929
Інші адміністративні та операційні витрати	1134297	1129159
Зменшення корисності інвестицій у дочірні компанії		
Зменшення корисності інших активів та резервів	37790	18138
Зменшення корисності активів призначених для продажу		
Переоцінка інвестиційної нерухомості		
Непроцентні витрати	2949039	2701763
Прибуток до оподаткування	191032	-2357209
Витрати з податку на прибуток	-106762	512478
Прибуток за рік	84720	-1844731